

**CO BYŚ
ZROBIŁ
NA SWOIM
MIEJSCU?**

ZDECYDUJ 7 KWIETNIA!

WYBORY SAMORZĄDOWE 2024

W NUMERZE

KRONIKA KRAJOWA

str. 4 Pod hasłem „Ludzie samorządu w 34. rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym” odbyło się 13 marca br. w Senacie RP spotkanie najdłuższej - bo przez 8 kadencji - rządzących lokalnymi wspólnotami burmistrzów i wójtów. Spotkanie odbyło się z inicjatywy Związku Miast Polskich i senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej.

str. 5 O zmianach w ustawie dotyczące pomocy uchodźcom z Ukrainy, a także o wynikach kontroli NIK oraz rozszerzonej odpowiedzialności producentów i systemie kaucyjnym dyskutowali 27 marca samorządowcy i przedstawiciele strony rządowej w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

str. 12 Warszawa jest największym i najzasobniejszym polskim miastem o ogromnym kapitale ludzkim. Inne miasta nie mogą się z nią porównywać, ale mogą czerpać inspirację, podpatrywać innowacyjne rozwiązania.

ZE ZWIĄZKU

str. 6 Zarząd ZMP podczas posiedzenia 15 marca w Tomaszowie Mazowieckim przyjął stanowisko w sprawie konieczności wydłużenia terminu przyjęcia przez gminy ogólnych planów zagospodarowania przestrzennego. Zdecydował też o przekazaniu uwag z miast do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo budowlane.

ROZWÓJ MAŁYCH I ŚREDNICH MIAST – PROJEKT PREDEFINIOWANY

str. 8 Dobiega końca realizacja Programu „Rozwój lokalny”, a wraz z nim największego w Polsce projektu szkoleniowo-doradczego dla samorządów realizowanego przez ZMP. Kończy się też cykl Forum Rozwoju Lokalnego, w którym łącznie wzięło udział ponad 11 tys. osób.

POLSKO-SZWAJCARSKI PROGRAM ROZWOJU MIAST

str. 10 - 7 marca został ogłoszony nabór projektów w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast, a wraz z nim ruszyło Centrum Konsultacyjne dla miast. Do udziału w naborze wniosków są zaproszone średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze. 139 miast w Polsce może zawalczyć o 1,424 mld zł z Funduszy Szwajcarskich na swoje projekty.

Na okładce: ZMP i UMP przed wyborami realizują kampanię profrekwencyjną dla miast.

Kampania profrekwencyjna ZMP i UMP

„Co byś zrobił/a na swoim miejscu. Zdecyduj 7 kwietnia”

Podczas briefingu prasowego 13 marca przed spotkaniem „Ludzie samorządu w 34. rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym” zainaugurowano kampanię profrekwencyjną Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich „Co byś zrobił/a na swoim miejscu. Zdecyduj 7 kwietnia”.

Dobłą okazją do jej ogłoszenia jest 34. rocznica przyjęcia przez parlament ustawy o samorządzie terytorialnym i zorganizowane 13 marca br. spotkanie w Senacie w gronie kilkudziesięciu osób, które pełnią funkcje wykonawcze w gminach od ośmiu kadencji (Więcej o tym wydarzeniu na str. 4). To właśnie w tej łbie powstały kluczowe dla społeczności

w budowaniu wspólnej przestrzeni dialogu i zmian, gdzie każdy głos kształtuje oblicze naszych małych ojczyzn.

- Samorząd terytorialny stoi zwykle w cieniu krajowej polityki i partyjnych sporów, które przyciągają uwagę mediów. A to właśnie ta część administracji naszego państwa ma fundamentalny wpływ na jakość życia obywateli. Decyzje władz samorządowych przekładają się praktycznie bezpośrednio na życie Polek i Polaków. Z badań wynika, że mieszkańcy polskich miast i wsi oceniają samorządowców zdecydowanie lepiej niż polityków krajowych oraz są świadomi tego, jak wiele zależy od samorządu. Mimo tego frekwencja w wyborach samorządowych jest zazwyczaj niższa niż w pozostałych powszechnych głosowaniach. Związek Miast Polskich inicjuje więc kampa-

Briefing prasowy 13 marca 2024 r. w Senacie.

Fot. Archiwum Senatu

miast i gmin ustawy. Warto przypomnieć po raz kolejny, że w powszechnej opinii reforma samorządowa, w wyniku której Polacy odzyskali wpływ na bieg spraw lokalnych i regionalnych, była najbardziej udana ze wszystkich podjętych przemian systemowych.

Ważna frekwencja

ZMP i UMP od lat włączają się w nurt działań zwiększających frekwencję w wyborach i uczestniczenia obywateli w życiu publicznym. Przykładem była kampania profrekwencyjna środowiska samorządowego „Nie śpij, bo Cię przegłosują” zorganizowana przed wyborami parlamentarnymi w 2023 roku. Warto przypomnieć, że 15 października do urn wyborczych poszło aż 74,38 proc. społeczeństwa. Aktualna propozycja ma pomóc miastom

nię profrekwencyjną, którą chcemy zachęcić i przekonać mieszkańców do udziału w kwietniowych wyborach samorządowych – tłumaczy Zygmunta Frankiewicz, prezes ZMP.

Samorządowy głos o liczny udział w wyborach

Samorządowa kampania profrekwencyjna „Co byś zrobił/a na swoim miejscu. Zdecyduj 7 kwietnia” ma uświadomić mieszkańcom, że w samorządach są podejmowane decyzje, które mają największy wpływ na komfort ich życia. - Gdy zastanawiamy się, co byśmy zrobili w naszym miejscu, to tak naprawdę rozważamy, jak możemy wpłynąć na rzeczywistość wokół nas. Twoja wiara, Twoje działania, Twój głos w wyborach – wszystko to ma realny wpływ na otoczenie,

w którym żyjesz – mówią jej organizatorzy. - *Samorząd to jest sól ziemi, jest fundamentem rozwoju Polski, bez samorządu nasz kraj nie osiągnąłby takiego sukcesu. Dlatego ważna jest aktywność mieszkańców, aktywność wyborców, decydowanie o samych sobie. Zachęcamy wszystkich do wzięcia udziału w wyborach, do współpracy z organizacjami pozarządowymi i z młodzieżowymi radami miast – powiedział w trakcie briefingu prasowego w Senacie senator **Wadim Tyszkiewicz**, przez 17 lat prezydent Nowej Soli.* - *W roku 1990 Polska wyglądała zupełnie inaczej - było szaro i smutno, porwaliśmy się jednak wtedy na niesamowite rzeczy, którym towarzyszył wielki entuzjazm społeczny. Chciałbym zaapelować: pójść na te wybory, ważne rzeczy dzieją się w Warszawie, ale te najważniejsze, najbliższe was, wpływające na jakość waszego życia, toczą się na dole. To myśmy tak naprawdę zmienili Polskę, którą podziwiają i szanują partnerzy z zagranicy - stwierdził **Marian Buras**, burmistrz Morawicy, jeden z 74 uhonorowanych burmistrzów, wójtów, pełniących tę funkcję przez 8 kadencji.*

Apel wieloletnich włodarzy gmin i miast

Podczas spotkania 13 marca doświadczeni samorządowcy zaapelowali o powszechny udział w nadchodzących wyborach argumentując, że to od głosów mieszkańców miast i gmin będzie zależeć przyszłość naszych małych ojczyzn i ranga samorządu terytorialnego w naszym kraju. „To Wy zadecydujecie, kto i w jaki sposób będzie dbał o realizację Waszych podstawowych praw obywatelskich: do mieszkania, zaopatrzenia w egzystencjalne dobra i usługi, opieki społecznej, do kultury, wypoczynku i przemieszczania się, do edukacji Waszych dzieci.” – napisali w Apelu o liczny udział w wyborach samorządowych.

Wezwali także gminy, miasta, powiaty i regiony w Polsce do podjęcia działań profrekwencyjnych, aby liczny udział obywateli w wyborach samorządowych potwierdził wagę zdecentralizowanej części naszego państwa. „Chodzi nie tylko o utrzymanie entuzjazmu społecznego, który zaowocował rekordową frekwencją w wyborach parlamentarnych 15 października 2023 r., ale pokazanie, że samorząd jest istotnym elementem życia publicznego i niezbywalną wartością dla wszystkich Polaków, a siła państwa buduje się bardziej z aktywności obywateli i ich wspólnot niż z działań administracji centralnej.” – przekonywali w Apelu uczestnicy spotkania w Senacie 13 marca.

Młodzi i NGOSy zachęcają do wyborów

Głos samorządowy na briefingu prasowym wzmocniła przedstawicielka młodego pokolenia - **Agata Jacaszek**, wiceprzewodnicząca Młodzieżowej Rady Miasta Poznania: - *Młodzi ludzie mają głos, mają moc. Mieliśmy okazję się o tym przekonać w październiku,*

kiedy frekwencja młodych wyborców, czyli w przedziale 18-29 lat, wyniosła ponad 70 procent. Codziennie i rzeczywistość należą do samorządów. I to właśnie one współpracują z aktywistami, młodzieżowymi radami miast, ze szkołami. Chciałabym, żeby moim miastem i wszystkimi miastami w Polsce rządziły osoby aktywne, które chcą słuchać młodych ludzi i chcą współpracować. Dlatego apeluję do wszystkich – pójdźmy 7 kwietnia na wybory. Nasza decyzja ma wpływ na to, jak będzie wyglądała rzeczywistość przez następne 5 lat. Z kolei **Anna Czyżewska**, prezeska Zarządu Federacja Mazowia, reprezentująca Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych, wypowiadająca się w imieniu trzeciego sektora, powiedziała: - *7 kwietnia będziemy obchodzić święto demokracji w wymiarze lokalnym, ale my jako organizacje pozarządowe będziemy także świętować 35-lecie ustawy o stowarzyszeniach. Dla nas to jest wyjątkowa data. 35 lat temu w tym miejscu zdecydowano o tym, że obywatele i obywatelki mogą stowarzyszać się i łączyć po to, aby zmieniać otaczającą nas rzeczywistość. Wiele organizacji pozarządowych, lokalnych stowarzyszeń i fundacji bierze czynny udział w tych wyborach. Warto, abyśmy nie tylko biernie przyglądali się tym wyborom, ale też wzięli w nich aktywny udział, żebyśmy zdecydowali o tym, jakie mają być nasze miasta, gminy, powiaty, regiony. Z perspektywy organizacji pozarządowych bardzo ważne jest to, abyśmy mieli świadomość, że lokalny samorząd kształtuje warunki dla organizacji pozarządowych, by mogły działać i zmieniać rzeczywistość. Stąd apeluję o aktywny udział w wyborach i świadome głosowanie.*

Hasło kampanii

„Co byś zrobił/co byś zrobiła na swoim miejscu?” to pytanie, które rodzi się z troski o nasze wspólne dobro. To pytanie ma swoje korzenie w lokalnych wspólnotach, w sąsiedzkich rozmowach, w codziennym doświadczeniu przestrzeni, którą wspólnie tworzymy. Od pokoleń mieszkańcy miast zbierają się, by dyskutować i wspólnie kreować przyszłość swoich społeczności. Dziś, wychodząc naprzeciw temu wyzwaniu, realizujący tę kampanię przywracają to pytanie jako jej fundament. Każdy jest mieszkańcem i może zadać to pytanie, aby przypominać sobie, że demokracja zaczyna się tuż za progiem własnego domu.

Wraz z miastami, które włączają się w kampanię, ZMP i UMP chcą uświadomić mieszkańcom, że wspólnie z samorządem mogą kształtować swoją najbliższą okolicę, jak i całe miasto. Piszą na stronie kampanii: „Czy wędrując ulicami swojego miasta, myślicie czasem, co można by zmienić, gdybyście mieli taką moc? Czy wiesz, że każdego dnia masz wpływ na miejsce, w którym żyjesz? Głosując w wyborach samorządowych, decydujesz, kto zarządza

CBOS: dwie trzecie Polaków dobrze ocenia działalność władz samorządowych

Według CBOS, często deklarujemy, że doceniamy samorząd. W 2023 roku, 67 proc. mieszkańców pozytywnie oceniło działania samorządów lokalnych. Uważamy równocześnie, że nasz wpływ na sprawy lokalne jest większy niż na sprawy kraju. Zdaniem 60 proc. badanych największy wpływ na sytuację w ich miejscowości ma samorząd gminny lub miejski. Duże znacznie mają tu inicjatywy samych mieszkańców (48 proc.). Na kolejnych miejscach w hierarchii lokuje się samorząd powiatowy (46 proc.), samorząd wojewódzki (43 proc.) i Unia Europejska (43 proc.). Mniejsze przełożenie na rozwój swojej miejscowości respondenci przypisują wojewodom (37 proc.) i władzy centralnej (39 proc.). Ponad połowa badanych (55 proc.) oceniła, że w ciągu kończącej się kadencji władz samorządowych sytuacja w ich gminie lub miejscowości zmieniła się na lepsze. Zmiany na gorsze nastąpiły tylko według 8 proc. respondentów. Na pytanie o ogólną ocenę pracy wójta/burmistrza/prezydenta miasta łącznie 70 proc. ankietowanych odpowiedziało, że pracuje on dobrze. W kwietniu 2018 r. pozytywną ocenę pracy wystawiło natomiast 67 proc. mieszkańców.

Twoim miastem, jakie projekty są realizowane i w jaki sposób są inwestowane publiczne pieniądze. Twoje decyzje, Twoje głosy, Twoje działania mają znaczenie. Kampania „Co byś zrobił na swoim miejscu?” – to wezwanie do aktywnego współuczestniczenia w lokalnej demokracji.”

Zapraszamy miasta

Korporacje samorządowe zrzeszające miasta zachęcają do dołączenia do kampanii #CoByśZrobiłNaSwoimMiejscu. Przygotowały dla nich gotowe do publikacji materiały informacyjne i graficzne, które można udostępnić na wszystkich miejskich nośnikach informacji.

Materiały są zamieszczone na stronach:

www.co-bys-zrobil-na-swoim-miejscu.pl/
www.co-bys-zrobila-na-swoim-miejscu.pl/

Kampania „Co byś zrobił/co byś zrobiła na swoim miejscu?” będzie realizowana w radiu RMF FM i Radiu ESKA (spot radiowy 30”), w dzienniku „Rzeczpospolita” i „Rzeczpospolita Życie Regionów” oraz w mediach społecznościowych za pomocą płatnej reklamy. Zaplanowane zostały ponadto publikacje w dzienniku Super Express.

(jp)

Najdłużej rządzący samorządowcy uhonorowani w Senacie RP

74 wspaniałych

Pod hasłem „Ludzie samorządu w 34. rocznicę uchwalenia ustawy o samorządzie terytorialnym” odbyło się 13 marca br. w Senacie RP spotkanie najdłużej - bo przez 8 kadencji - rządzących lokalnymi wspólnotami burmistrzów i wójtów.

Aż 74 samorządowcy zostali symbolicznie uhonorowani dyplomami „za zaangażowanie i działania na rzecz rozwoju społeczności lokalnej przez 8 kadencji odrodzonego 34 lata temu samorządu terytorialnego”. Spotkanie odbyło się z inicjatywy Związku Miast Polskich i senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej.

Imponujący dorobek i świadectwo autorytetu

Marszałek Senatu, Małgorzata Kidawa-Błońska otwierając spotkanie przypominała, że to właśnie w izbie wyższej był przygotowywany projekt reformy samorządu, ocenianej jako najlepsza z reform przeprowadzonych po 1989 roku.

- *Polacy cenią wolność, czują wolność. I dla nich odrodzenie samorządu, decentralizacja państwa, miały ogromne znaczenie, m.in. ze względu możliwość wpływu na to, co się dzieje wokół nas* - powiedziała deklarując, że teraz znów samorządy będą miały w parlamencie partnerów, którzy będą ich wspierać, a nowe ustawy będą dawały im narzędzia do skuteczniejszego działania i lepszego wykonywania mandatu.

Dodała, że utrzymać poparcie mieszkańców przez ponad 30 lat to imponujący dorobek i świadectwo autorytetu, jaki zdobyli w swoich lokalnych wspólnotach.

Jerzy Stępień, drugi przewodniczący komisji samorządu terytorialnego I kadencji Senatu przypomniał, że odrodzenie samorządu terytorialnego postulowano już w czasie I zjazdu „Solidarności” w 1981 r. Zrealizował je odrodzony po 1989 r. Senat, który współpracował w tej sprawie z rządem Tadeusza Mazowieckiego. Czerpał wzory z rozwiązań w innych państwach zachodnich oraz z przedwojennego samorządu. Jak mówił Jerzy Stępień, „stapaliśmy po nieuporządkowanym terenie, popełniliśmy wiele błędów, ale czas naglił”. Z perspektywy czasu były senator wystawił reformie samorządowej trójkę z plusem lub czwórkę z minusem. Jak dodał dyrektor Biura ZMP, Andrzej Porawski, ocena ta nie dotyczy działania samorządowców, a organizacji systemu, w którym funkcjonują.

Jest co poprawiać

Obecni na spotkaniu samorządowcy mówiąc o zaletach samorządności, krytykowali jednocześnie to, co utrudnia ich działanie, m.in. wprowadzenie zasady dwukadencyjności władarzy samorządowych, przepis z 2011 roku w Kodeksie wyborczym stanowiący, że burmistrz i wójt nie muszą być stałymi mieszkańcami danego miasta czy gminy, marginalizację roli rad gmin czy pogorszenie sytuacji finansowej JST w związku z działaniami rządu (np. zmniejszeniem

rzym dziś jesteśmy. Nasi partnerzy z miast w USA, we Włoszech, w Niemczech, Francji, na Słowacji i Ukrainie podziwiają nas i mają do nas ogromny szacunek – ten ogromny skok, którego dokonaliśmy, to jest coś niesamowitego. Polska lokalna wygląda wspaniale. Stało się to możliwe dzięki uruchomieniu społecznej aktywności, umożliwieniu ludziom decydowania o własnych sprawach – przekonywał burmistrz Marian Buras. Ten skok cywilizacyjny przyspieszył jeszcze dzięki wejściu do Unii Europejskiej w 2004 roku i świetnemu wykorzystaniu środków unijnych.

Zdaniem burmistrza, dziś w większości JST zadania infrastrukturalne są już w dużym stopniu zrealizowane. Dlatego wyzwaniem na kolejne lata będzie budowanie aktyw-

Najdłużej rządzący samorządowcy i Marszałek Senatu Małgorzata Kidawa-Błońska.

Fot. Archiwum Senatu

wpływów z podatku PIT) i zjawisko klientelizmu, gdy nie ma zobiektywizowanych zasad, które decydują np. o przyznaniu środków na inwestycje.

Doceniśmy ogromny skok cywilizacyjny

Burmistrz Morawicy, Marian Buras jako jeden z 74 uhonorowanych długoletnich samorządowców przypomniał historię samorządu. Większość władarzy w 1990 roku została wybrana z Komitetów Obywatelskich. Jednak ich pozycja była słaba, bo wybierała ich rada gminy.

- *Łatwo było wtedy odwołać wójta, wystarczyła do tego zwykła większość głosów, więc często nie wiedziałem idąc na posiedzenie rady, czy po jej zakończeniu będę jeszcze wójtem* - wspominał dzisiejszy burmistrz, który przez wiele lat pełnił funkcję wójta, jako że Morawica uzyskała prawa miejskie 1 stycznia 2017 roku. Dopiero wybory bezpośrednie wprowadzone w 2002 roku zmieniły pozycję samorządowych władarzy.

Przypomniał też wyjazd w 1992 roku 250 samorządowców jednym samolotem (!) do Francji, zorganizowany przez Stowarzyszenie France-Pologne.

- *Wyjechaliśmy z szarości, większość z nas po raz pierwszy, za żelazną kurtynę, gdzie zobaczyliśmy kolorowy, piękny świat. Wtedy nawet nie marzyliśmy, że kiedyś będziemy w tym miejscu, w któ-*

ności społecznej. Jak powiedział, w 18-tysięcznej Morawicy działa ponad 100 organizacji pozarządowych.

Kobiety na wysokich stanowiskach w samorządzie

Marszałek Kidawa-Błońska zauważyła, że wśród uhonorowanych 74 samorządowców nie ma ani jednej kobiety. Prof. Paweł Świątniewicz z Uniwersytetu Warszawskiego zaznaczył, że sytuacja nie jest tak zła, jak się na pierwszy rzut oka wydaje. Dane wskazują, że dziś kobiet na eksponowanych stanowiskach w samorządzie jest już ¼, a dynamika przyrostu jest duża, gdyż 20 lat temu było to zaledwie 5-6%. Trend ten będzie kontynuowany.

Apel

Na koniec spotkania uczestnicy przyjęli „**Apel o liczny udział Polaków w wyborach samorządowych**”. Napisali w nim m.in. „Zdajemy sobie sprawę, że wybory samorządowe cieszą się mniejszym zainteresowaniem, gdyż Polacy zapewne uważają, iż sprawy, o których decydują samorządy, są pozornie mniej ważne, ponieważ dotyczą problemów lokalnych i regionalnych. Tym bardziej musimy zadbać o wyższą frekwencję wyborczą, wskazując wyraźnie na fakt, że będąc najbliższymi obywateli to samorządy w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju Polski.”

hh

Z Komisji Wspólnej...

Trudne sprawy: Ukraina, raport NIK, ROP

O zmianach w ustawie dotyczącej pomocy uchodźcom z Ukrainy, a także o wynikach kontroli NIK oraz rozszerzonej odpowiedzialności producentów i systemie kaucyjnym dyskutowała 27 marca KWRiST.

Gminy będą wciąż pomagały uchodźcom z Ukrainy, choć ich zadania ulegną modyfikacji. Niektóre, np. decyzje o zakwaterowaniu uchodźców z przesłanek humanitarnych, przejmą wojewodowie, a pojawiają się inne – jak potwierdzanie dokumentów tożsamości. Takie zmiany zakłada projekt nowelizacji ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, który wkrótce trafi do konsultacji.

Szczegółowe propozycje przedstawił Komisji Wspólnej Maciej Duszczyk, wiceminister spraw wewnętrznych i administracji. Projekt zakłada m.in. likwidację wypłaty 300 zł wstępnej pomocy „na zagospodarowanie” oraz dofinansowania w wysokości 40 zł dziennie dla osób prywatnych, które goszczą Ukraińców. Pozostaną natomiast pieniądze na zbiorowe zakwaterowanie. Znikną testy na covid.

Wydłużone zostaną do 4 marca 2025 roku przepisy dotyczące przyznawania tymczasowej ochrony uchodźcom (na podstawie dyrektywy unijnej). Rząd planuje z mocy prawa zmienić status uchodźców z tymczasowej ochrony na prawo do pobytu tymczasowego, który jest korzystniejszy i opisany w ustawie o cudzoziemcach. Zacznie on jednak obowiązywać w momencie odebrania przez obywatela Ukrainy karty prawa do pobytu w Polsce na 3 lata.

Gminy nadal będą rejestrować uchodźców, nadając im PESEL UKR, a dodatkowo – będą potwierdzać tożsamość Ukraińców.

- *Okolo 1/3 uchodźców wjechała do Polski na podstawie oświadczeń, że są obywatelami Ukrainy. Teraz jest czas, by to wyprostować. Może się zdarzyć, że w pewnym momencie, pewnie pod koniec roku, w urzędach gmin będzie się pojawiało więcej osób z Ukrainy, by potwierdzić tożsamość, by zmienić ich status. Jesteśmy w stanie pomóc gminom różnymi instrumentami tak, by nie tworzyły się kolejki – powiedział wiceminister Duszczyk.*

Komisja Wspólna ustaliła, że na początek projekt omówi zespół właściwy ds. administracji. Odbędzie się wspólne spotkanie z wojewodami, którzy też realizują zadania z zakresu pomocy uchodźcom.

Samorządy na skraju bankructwa - kontrola NIK

Wiceprezisi NIK, Michał Jędrzejczyk oraz Jacek Kozłowski na wniosek strony samorządowej przedstawili wyniki kontroli, ogłoszone podczas konferencji prasowej 26 marca br.:

- „Wsparcie finansowe samorządów przez państwo w okresie reform podatkowych i odbudowy gospodarki po epidemii COVID-19”
- „Prawidłowość zapewnienia jednostkom samorządu terytorialnego finansowania zadań publicznych w latach 2019-2022”

Można się z nimi zapoznać na [stronie internetowej ZMP](#).

Z kontroli wynikają dwa podstawowe wnioski: pierwszy to konieczność systemowego zrekomensowania JST ubytków w dochodach własnych, co może się odbyć jedynie przez

Podczas marcowego spotkania Komisji Wspólnej rozmawiano m.in. o dalszej pomocy gmin dla uchodźców z Ukrainy.

Fot. H. Hendrysiak

całościową reformę systemu finansowania JST. Drugi wniosek dotyczy zadań zleconych i dokonania ich całościowego przeglądu oraz zmiany finansowania, gdyż kontrola wykazała ich ogromne niedoszacowanie.

Jak przypomniał wiceprezes Kozłowski, zlecenie zadań było wynikiem niemożności ich realizacji przez administrację rządową, która nie ma swoich przedstawicieli w niewielkich miejscowościach. Jednak miało to być rozwiązanie przejściowe, a samorządy w miarę umacniania się miały przejmować te zadania jako własne. Tymczasem po 30 latach okazuje się, że rząd przekazuje coraz więcej zadań zleconych, niektóre sprzecznie z logiką. Dotyczy to zwłaszcza zlecania zadań samorządom województw – skoro rząd ma w województwach własną administrację, to powinien zadanie realizować samodzielnie lub przekazywać je regionom. Dziś funkcjonują kuriozalne rozwiązania, np. że straty spowodowane w uprawach przez łosie są w gestii marszałka województwa, a przez bobry – u wojewody.

Również pozostałe zadania zlecone powinny być w ogromnej większości przekazane jako zadania własne samorządom, które przez ostatnie 30 lat udowodniły, że są mocnym, stabilnym elementem systemu administracji publicznej.

Krzysztof Żuk, prezydent Lublina i współprzewodniczący KWRiST ze strony samorządowej zauważył, że to ostatnia chwila, by dokonać zmian w modelu finansowania JST, ale też zmian ustrojowych dotyczących zadań zleconych. Kwestie związane z ich niedoszacowaniem, co uwypukla raport NIK, powinny być jak najszybciej rozwiązane. Dodał, że raport wymaga szczegółowej analizy po stronie samorządowej, a po niej przyjdzie czas na sformułowanie i przedstawienie wniosków.

ROP i system kaucyjny

Informację na temat rozszerzonej odpowiedzialności producenta, jak i systemu kaucyjnego przekazał na wniosek strony samorządowej dyr. Marek Goleń z resortu klimatu i środowiska. W tej chwili rząd czeka na przyjęcie przez Parlament Europejski przepisów

regulujących obie kwestie. Polska będzie musiała do nich dostosować przepisy krajowe. Trwają prace nad założeniami ustawy o ROP. Natomiast już obowiązują przepisy dotyczące systemu kaucyjnego. Resort klimatu prowadzi postępowania dotyczące wniosków o prowadzenie systemu kaucyjnego. Termin uruchomienia systemu od 2025 zostaje utrzymany, a faktyczne rozpoczęcie zależy od tzw. operatorów, którzy mają go zagwarantować. Równolegle trwają też prace nad projektem nowelizacji ustawy o systemie kaucyjnym (przyjęte uwagi będą wkrótce przełożone na przepisy) oraz projektem rozporządzenia w sprawie wysokości kaucji w zależności od rodzaju opakowań objętych systemem kaucyjnym. Zakłada on, że kaucja wyniesie 50 gr dla butelek z tworzyw sztucznych i metalowych, a 1 zł dla butelek szklanych wielokrotnego użytku.

Jak poinformowała dyrektor Biura UMP, Dorota Bąbiak-Kowalska, 26 marca aż 11 organizacji samorządowych, przedsiębiorcy branży gospodarki odpadami i strona społeczna wystosowały apel o pilne wdrożenie sprawiedliwego systemu ROP, który powinien się opierać na systemach gminnych i mieć sprawiedliwy system finansowania. Jego uzupełnieniem winien być system kaucyjny.

hh

Zarząd ZMP w Tomaszowie Mazowieckim

Konieczne odroczenie terminu przyjęcia planów ogólnych

Zarząd ZMP podczas posiedzenia 15 marca w Tomaszowie Mazowieckim pqrprzyjął stanowisko w sprawie konieczności wydłużenia terminu przyjęcia przez gminy ogólnych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii nie planuje wydłużenia terminu na sporządzenie planów ogólnych. Krzysztof Kukucki, wiceszef MRiT udzielił 29 lutego br. odpowiedzi na poselską interpelację, w której przypomniał, że termin przygotowania planów ogólnych przez gminy, określony w ustawie na 1 stycznia 2026 r., jest związany z wykozystaniem środków z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). „Horyzont czasowy realizacji dokumentu zamyka się z końcem sierpnia 2026 r. Z tego względu resort nie planuje nowelizacji przepisów w zakresie wydłużenia terminu na sporządzenie planów ogólnych” – podkreślił wiceminister. Dodał przy tym, że budżet na przygotowanie i uchwalenie planów ogólnych wynosi prawie 458 mln zł. Samorządowcy oraz urbaniści od wielu miesięcy ostrzegają jednak, że z powodu braku specjalistów, niewystarczającego finansowania oraz czasochłonnych procedur konsultacji z mieszkańcami uchwalenie planów ogólnych w ustawowym terminie będzie bardzo trudne, a w niektórych przypadkach wręcz niemożliwe.

Dlatego członkowie Zarządu Związku wnioskują o dokonanie niezbędnej i oczekiwanej przez miasta **zmiany, czyli przesunięcia terminu przyjęcia ogólnych planów zagospodarowania przestrzennego o co najmniej jeden rok**. Ich zdaniem, ustalony w KPO termin realizacji kamienia milowego w postaci reformy planowania przestrzennego nie został dotrzymany. Zmiany ustawy weszły w życie z półrocznym opóźnieniem (24 września 2023 r.). Nadal trwa proces wydawania aktów wykonawczych, nieodzownych do opracowania planów ogólnych. Opóźnienie wynosi zatem co najmniej właśnie 1 rok. Zwrócono ponadto uwagę, że harmonogram realizacji inwestycji stanowiących wdrożenie refor-

my przewiduje, że do połowy 2026 r., tzn. pół roku po upływie terminu ustawowego, tylko 80 procent gmin przyjmie plany ogólne. „Nowe rozwiązania prawne są ściśle powiązane również ze zmianami dotyczącymi planowanie rozwoju przez miasta i gminy. W dodatku zmiany w ustawie, wskazane w opisie reformy, zamieszczonym w załączniku do KPO, ustanawiają nowe, bardzo wymagające standardy w zakresie partycypacji

jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, popierając postulat zgłoszony przez Polski Związek Firm Deweloperskich oraz środowiska architektów i urbanistów, a także same miasta. Uznano, że warto rozmawiać o zmianie warunków, ale czas na dostosowanie jest zbyt krótki. To ważna i pilna zmiana. Zgodnie z przepisami, rozporządzenie to ma wejść w życie 1 kwietnia 2024 r., czyli już za miesiąc. Tak krótki okres to realne zagrożenie dla szeregu inwestycji mieszkaniowych prowadzonych przez samorządy. W toku trwających prac legislacyjnych termin wejścia w życie był zmieniany kilkukrotnie, co powodowało, że adresaci tych zmian nie mieli odpowiedniej świadomości, kiedy realnie mają się na nowe przepisy przygotować. Inwestorzy samorządowi otrzymali jedynie 5 miesięcy na dokończenie i kompletne złożenie projektów planowanych inwesty-

Zdaniem Zarządu ZMP, rozporządzenie MSWiA w sprawie warunków technicznych i warunków technicznych użytkowania budowli ochronnych należy opiniować razem z ustawą o ochronie ludności, nad którą obecnie trwają prace w MSWiA.

Fot. J. Proniewicz

interesariuszy w procesie planowania oraz w zakresie dostępu do czytelnych, cyfrowych i rzetelnych informacji na temat zagospodarowania terenu w gminach.” – przywołali argumenty w stanowisku, które jednoznacznie uzasadniają konieczność uwzględnienia tego postulatu, zbieżnego z wnioskami zgłaszanymi przez miasta i gminy oraz inne zainteresowane środowiska. Więcej – w **stanowisku**

Kolejny nierealny termin

Zarząd poparł też odsunięcie terminu wejścia w życie rozporządzenia MRiT z dnia 27 października 2023 r. zmieniającego **rozporządzenie ws. warunków technicznych,**

cji w trybie dotychczasowym przepisów. Ten okres jest oderwany całkowicie od czasu przygotowania procesów budowlanych w Polsce. Dlatego Zarząd zaproponował wystosowanie pisma do ministerstwa z wnioskiem o przesunięcie daty wejścia w życie ww. rozporządzenia na koniec 2024 roku. Więcej – **TUTAJ**

Projekty z uwagami

Zarząd obradujący w Tomaszowie Mazowieckim zdecydował też o przekazaniu uwag z miast do projektu ustawy o zmianie ustawy – **Prawo budowlane (MRiT)**. W projekcie nie uwzględniono wymogów, jakie musi spełniać projektant opracowu-

jący projekt architektoniczno-budowlany. Ponadto zbędny jest zapis, który dotyczy konieczności dotarcia opinii do zgłoszenia przebudowy budynku. Za kontrowersyjny uznano art. 3 pkt 7, którego wprowadzenie w opinii samorządowców z miast może znacząco utrudnić oraz wydłużyć w czasie, a w skrajnym przypadku spowoduje zablokowanie budowy małych przydomowych instalacji wiatrowych wytwarzających energię elektryczną. Z krytyką spotkał się też zapis traktujący montaż klimatyzatora jako roboty budowlane, które wymagają zgłoszenia – to zbyt daleko idąca ingerencja legislacyjna. Samorządowcy zasiadający w Zarządzie postanowili również przekazać uwagi do autorów projektu ustawy **o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa**, który wzmacnia sygnałistów.

Kompleksowo o asystencji

W kwestii prezydenckiego projektu ustawy **o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami** członkowie Zarządu zaproponowali również przekazać zgłoszone uwagi z miast. Projekt ustawy zmierza do systemowego uregulowania w Polsce korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami z usługi asystencji osobistej i stworzenia w ten sposób trwałych warunków dla osób z niepełnosprawnościami do realizacji możliwie pełnego samodzielnego życia. Projekt realizuje jedno ze zobowiązań, jakie państwo polskie przyjęło na siebie, ratyfikując w 2012 r. Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. W projekcie zostało określone, że usługa asystencji będzie mogła obejmować: czynności samoobsługowe, w tym utrzymanie higieny osobistej, prowadzenie gospodarstwa domowego, komunikowanie się z otoczeniem; poruszanie się i przemieszczanie, podejmowanie aktywności życiowej społecznej i zawodowej. Zarząd zwrócił uwagę na bardzo szeroki nowy zakres obowiązków asystenta. Poważnym mankamentem tej regulacji jest brak OSR, szczególnie w kontekście tego, że zwiększa się zakres obowiązków asystenta, co wiąże się ze wzrostem kosztów tych zadań. Zdaniem samorządowców z miast, warto połączyć ten projekt z projektami przygotowanymi w KPRM, które koordynuje minister do spraw polityki senioralnej, Marzena Okła-Drewnowicz.

„Nie” dla nadregulacji

Z kolei negatywnie burmistrzowie i prezydenci z miast zaopiniowali projekt przygotowany przez grupę posłów PIS **o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa**. (druk 211),

uzasadniając to tym, że zmiany są zbyt daleko idące. W projekcie ustawy proponowano zmianę dotyczącą warunku odnoszącego się do długości pełnienia funkcji sołtysa, tj. wskazano, że okres ten powinien trwać nie krócej niż 90 miesięcy. Proponowane zmiany umożliwią przyznanie świadczenia pieniężnego tym sołtysom, którzy pełnili tę funkcję na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym przez okres nie krótszy niż 90 miesięcy, a także przed 1990 roku, a następnie kontynuowali ją po wejściu w życie ustawy o samorządzie gminnym. Stanowczo negatywnie zaopiniowano projekt ustawy (PiS) ze względu na zbyt szeroki zakres danych i ewidentnie nadregulacyjny charakter. Rejestr w zakresie JST dotyczy radnych, wójtów, burmistrzów, prezydentów, członków zarządu powiatu i województwa, członków organów związków międzygminnych, związków powiatowo-gminnych i związków metropolitalnych, członków zarządów i rad nadzorczych spółek handlowych JST lub osób prawnych utworzonych przez JST. Osoby wymienione w katalogu będą zobowiązane do udostępnienia w rejestrze: imienia i nazwiska, numeru PESEL (niejawny), miejsca zamieszkania (niejawne), określenia pełnionej funkcji, imienia i nazwiska małżonka, wstępnych i pełnoletnich zstępnych pierwszego stopnia oraz pełnoletniego rodzeństwa, z wyszczególnieniem stopnia pokrewieństwa pełniących funkcję w spółkach, oraz kopie oświadczeń majątkowych. To absurd i paranoja - stwierdzili przedstawiciele miast członkowskich ZMP.

Taką samą opinię uzyskał projekt ustawy **o ograniczeniu biurokracji i barier prawnych** (PiS), który zmienia 27 aktów prawnych – Kodeks cywilny, ustawę o podatku od spadków i darowizn, ustawę o podatkach lokalnych, prawo o notariacie, ustawę o SKO i kilkanaście innych. Założenia projektowanych zmian mają bardzo rozproszony charakter i wprowadzają chaos.

W opinii Zarządu, także projekt ustawy **o zmianie niektórych ustaw w celu naprawy ładu korporacyjnego w spółkach z udziałem Skarbu Państwa** (Polska 2050 - Trzecia Droga) należy ocenić negatywnie, gdyż ogranicza konstytucyjne wolności obywateli i nagradza biernych obywateli. Może przyczynić się do stworzenia korporacyjnej grupy członków rad nadzorczych. Projekt przewiduje zastąpienie dzisiejszej Rady do spraw spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych Komitetem Dobrego Zarządzania. Komitet ma się składać z siedmiu członków, powoływanych na jedną 5-letnią kadencję

przez rząd. Kandydatów do niego będą mogły zgłaszać wyłącznie związki zawodowe, organizacje pracodawców i rektorzy niektórych uczelni. W spółkach, w których jedynym udziałowcem lub akcjonariuszem jest państwo, projekt wskazuje liczbę członków rad nadzorczych (7, w tym 3 niezależnych). W stosunku do członków niezależnych utrzymuje się wyznaczone w obecnych przepisach, a dodatkowo ustala się, że nie mogą być oni członkami partii politycznych, w okresie pięciu lat wstecz nie mogą wykonywać mandatu posła, senatora, europosła lub radnego. Podobnie, w okresie pięciu lat przed powołaniem, nie mogą być zatrudnieni przez partię polityczną na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia albo innej umowy o podobnym charakterze.

W obronie średnich miast

Natomiast w kwestii **rozporządzenia MFIPR w sprawie udzielania pomocy publicznej, pomocy de minimis oraz pomocy de minimis na usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy**, Zarząd postanowił wystosować pismo do ministerstwa w obronie miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Projektowane rozporządzenie będzie regulowało warunki i tryb udzielania pomocy w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast. Miasto Wałbrzych zdecydowanie negatywnie oceniło zapisy mówiące o różnicowaniu poziomu wsparcia średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub ich spółek w zależności od położenia w tym czy innym województwie; dotyczy to 17 miast w województwie dolnośląskim. W myśl zapisów, średnie miasta z województw dolnośląskiego i wielkopolskiego uzyskają z programu o 10 pkt procentowych mniej niż inne miasta podobnego typu, lecz położone w innych województwach.

Pozytywne opinie

Z kolei akceptację uzyskał projekt ustawy o zmianie ustawy **Kodeks wyborczy** (KO), który zakłada rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do głosowania korespondencyjnego w wyborach powszechnych. Wprowadzone zmiany uprawniają każdego, kto posiada prawo wyborcze, do wyboru formy głosowania (korespondencyjnie, bądź tradycyjnie w lokalu). Projektodawcy jako główną determinantę przedmiotowych zmian wskazują zwiększenie frekwencji wyborczej. Pozytywną opinię Zarząd ZMP wydał też w stosunku do projektu rozporządzenia Ministra Cyfryzacji **w sprawie rodzaju i zakresu danych udostępnianych z Centralnej Ewidencji Pojazdów**.

Joanna Proniewicz

Kończy się cykl
Forum Rozwoju Lokalnego

Ponad 10 tysięcy uczestników

Dobiega końca realizacja Programu „Rozwój lokalny”, a wraz z nim największego w Polsce projektu szkoleniowo-doradczego dla samorządów realizowanego przez ZMP. Kończy się też cykl Forum Rozwoju Lokalnego, w którym łącznie wzięło udział ponad 11 tys. osób.

To już ostatnie tygodnie działania Programu „Rozwój lokalny”, który od 2019 roku wspiera małe i średnie miasta w Polsce wyłonione przez Polską Akademię Nauk jako ośrodki z najtrudniejszą sytuacją społeczno-gospodarczą w kraju. Stanowi odpowiedź na najważniejsze wyzwania, z jakimi borykają się te miasta, takie jak wdrażanie standardów dostępności czy wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki.

Równoległe do tego Programu Związek Miast Polskich w latach 2019-2024 realizuje największy w Polsce projekt szkoleniowo-doradczy dla samorządów pod nazwą „Budowanie potencjału instytucjonalnego średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych polityk rozwoju”. To tzw. projekt predefiniowany, którego rolą jest wspieranie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, będącego Operatorem Programu, we wdrażaniu komponentu grantowego Programu „Rozwój lokalny”. Partnerami Związku w tym projekcie są: Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych, OECD oraz Instytut Rozwoju Miast i Regionów. Związek jest nie tylko współautorem tego projektu, ale od roku 2020 wspiera miasta w nim uczestniczące – w zależności od fazy jego realizacji była to różna liczba miast i różny zakres wsparcia. Ten czas to nie tylko realna pomoc udzielana Miastom-Beneficjentom (doradcza, edukacyjna, wdrożeniowa), ale też możliwość zebrania ogromu doświadczeń, zarówno co do narzędzi i mechanizmów efektywnego wspierania miast, jak i możliwość obserwacji powolnego, ale konsekwentnego dokonywania zmian instytucjonalnych w samych miastach.

Zarówno Program „Rozwój lokalny”, jak i projekt predefiniowany finansowane są z Funduszy norweskich i Funduszy EOG.

Koniec programu to czas podsumowań i pierwszych wniosków. Była do nich okazja podczas organizowanego w ramach projektu ostatniego już seminarium Forum Rozwoju Lokalnego, które odbyło się 7 marca. Związek zatytułował je „*Jak wspólnie wzmacniamy potencjał instytucjonalny średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych polityk rozwoju*”. Podczas spotkania uczestnicy – przedstawiciele miast, doradcy miast z ZMP, liderzy Sieci Wymiany Doświadczeń EMPIRIE – spróbowali po raz pierwszy podsumować efekty i rezultaty, jakie przyniósł ten projekt – samorządom, instytucji, która go wdrażała, a więc Ministerstwu, a także Związkowi Miast Polskich jako tej instytucji, która otaczała miasta uczestniczące w projekcie doradztwem.

Finalnie przez ostatnie ponad 2 lata w programie uczestniczyło 29 miast. Do wcześniejszego etapu doszło 55 miast, a na samym początku możliwość udziału w konkursie o dofinansowanie projektów rozwojowych miało 255 miast.

- *To było pięć lat ogromnie ciężkiej pracy* – mówił podczas 48. seminarium FRL Tomasz Potkański, kierownik projektu predefiniowanego. Kamil Wieder, naczelnik Wydziału Wsparcia JST w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej oprócz ciężkiej pracy podkreślił dwie kolejne cechy działań projektowych, a więc poznanie siebie i budowanie relacji wśród uczestników Programu „Rozwój lokalny”. – *Samo Forum Rozwoju Lokalnego było bardzo ważnym elementem tych działań, istotnym narzędziem, które wypracowaliśmy, stałego i systematycznego spotykania się i rozmawiania na ważne dla samorządu terytorialnego tematy* – podkreślał.

Podczas tych spotkań dotykano szerokiego spektrum tematów – od zagadnień technicznych i technologicznych po sprawy społeczne i infrastrukturalne. Forum Rozwoju Lokalnego to już ugruntowana marka na rynku wymiany informacji między samorządami. To nie tylko wystąpienia i prezentacje ekspertów, ale także świetne przykłady i dobre praktyki z miast. Wiele z tematów, jakie pojawiły się na tych spotkaniach, sygnalizowały same samorządy. W seminariach, których większość odbyła się w formule online, brało udział blisko 10 tysięcy unikalnych uczestników. Prawie 700 osób pojawiło się osobiście na tych spotkaniach, na których była taka możliwość.

Jak Związek wspierał miasta

Projekt „Budowanie potencjału instytucjonalnego średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych

FORUM ROZWOJU LOKALNEGO

polityk rozwoju” z perspektywy ZMP podsumował podczas marcowego spotkania kierownik projektu Tomasz Potkański. W tym programie część inwestycyjna i część poświęcona rozwojowi instytucjonalnemu były równo ważne. Związek pomagał miastom w przygotowaniu aplikacji konkursowych na etapie ubiegania się o dofinansowanie, a potem w ich realizacji. Wcześniej przez długi czas przygotowywał zespół specjalistów, doradców, który stanowi dziś ogromny zasób.

W końcowym, trzecim etapie, każde z 29 miast otrzymało ok. 16 mln złotych na realizację projektów rozwojowych.

Oprócz doradztwa indywidualnego – strategicznego i merytorycznego – dostarczonego miastom w procesie realizacji zadań, Związek Miast Polskich zorganizował przez te niemal 5 lat dziesiątki warsztatów i szkoleń, a także opracował – wraz z Instytutem Rozwoju Miast i Regionów – narzędzia strategicznego zarządzania rozwojem. Wśród kluczowych aktywności podjętych w projekcie warto zwrócić uwagę na „Sieci Wymiany Doświadczeń – Empirie”, sieciowanie miast uczestniczących w 3. etapie, rekomendacje OECD i narzędzie „Samoceny Rozwoju Instytucjonalnego”, a także partnerstwa z samorządami norweskimi i islandzkimi oraz wizyty studyjne, staże w samorządach, konferencje międzynarodowe, wymianę doświadczeń polsko-norwesko-islandzką. 16 polskich miast uczestniczących w projekcie nawiązało partnerstwa z samorządami w Norwegii, a jedno – Jelenia Góra – w Islandii. W ramach tej współpracy do wiosny obecnego roku odbyło się 75 wizyt wzajemnych, w których wzięło udział 490 pracowników urzędów miast, także z Norwegii. Zorganizowano ponadto ponad 100 dwustronnych spotkań online.

Dla 12 miast uczestniczących w projekcie nie udało się znaleźć partnera, dlatego został dla nich przygotowany specjalny program działań. 56 urzędników z tych miast uczestniczyło w wizytach studyjnych w Norwegii, a kolejnych ponad 20 osób odbyło staże w norweskich samorządach.

Projekt w liczbach

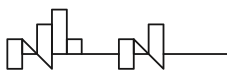
łącznie w 55 miastach uczestniczących na różnych etapach w działaniach projektowych dostarczono 6 315 usług doradczych i szkoleniowych, podczas m.in 995 spotkań bezpośrednich, 2 737 telekonferencji, 713

warsztatów szkoleniowych (w tym 149 online) oraz 1 870 usług innego rodzaju. Ze strony miast w działaniach tych wzięło udział ponad 34,8 tys. uczestników (liczone z powtórzeniami). Licząc bez powtórzeń, z usług ZMP skorzystało 3 377 unikalnych osób, w tym 2 200 przedstawicieli samorządów (67%) oraz 1 177 zewnętrznych partnerów (33%). Zindywidualizowane wsparcie dla miast dostarczono w skali 116 tysięcy godzin. Prawie 30 tysięcy godzin (25%) zostało wykonanych „na miejscu”, czyli w trakcie wizyt doradców w miastach (dane do grudnia 2023)

W ramach Zespołów Horyzontalnych Doradcy Sektorowi ze Związku dostarczyli miastom 1 341 usług doradczych oraz opracowali lub skonsultowali 399 produktów (w tym 351 dokumentów, 7 materiałów audio/wideo i 24 aplikacje IT). Zorganizowano 48 seminariów „Forum Rozwoju Lokalnego”, w których uczestniczyło łącznie 11 900 osób. Przeprowadzono 21 warsztatów tematycznych dla przedstawicieli 54 miast uczestniczących w projekcie norweskim oraz 11 warsztatów otwartych dla wszystkich zainteresowanych samorządów. Łącznie w tych wydarzeniach wzięło udział 2 501 osób. W ramach ośmiu „Sieci Wymiany Doświadczeń” odbyło się 61 spotkań, w tym 36 spotkań stacjonarnych i 25 spotkań online. W spotkaniach stacjonarnych wzięło udział 525 osób (średnio 14 osób z 7-8 miast na każde spotkanie). Odbyły się 2 edycje konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania”, a ich tematami były partycypacja społeczna i transformacja energetyczna. 7 miast zostało laureatami, a 14 wyróżniono. Przedstawiciele zwycięskich samorządów wzięli udział w wyjazdach studyjnych do Norwegii. Program „rozwój lokalny” był intensywnie promowany w mediach samorządowych i krajowych – łącznie na jego temat ukazało się 712 publikacji.

Skala dokonania i wyzwań podjętych w tym projekcie była ogromna. - W projekcie osiągnięto długofalowe efekty – mówi Aleksandra Kowalska, doradczynie strategiczna w ZMP. - Katalog dobrych praktyk wypracowanych w ramach projektu, będzie dostępny dla wszystkich miast w Polsce i będzie wykorzystywany przez Związek Miast Polskich w kolejnych programach podejmowanych z myślą o miastach. Nauczyliśmy się wszyscy bardzo wiele nie tylko realizując inwestycje, ale też tworząc silne, mocne zaplecza, doceniając ludzi, mając na uwadze to, że miasto jest tak silne, jak kadry, którymi dysponuje.

Iceland Liechtenstein Norway grants

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Chcę podziękować miastom – za to, że nam zaufaliście, że włączyliście nas do realizacji przedsięwzięć i zaprezentowaliście gotowość do wykorzystania naszych narzędzi i metod pracy.

Ważnym aspektem wszystkich podjętych w tym projekcie działań jest fakt, że praca z mniejszą, w tym wypadku liczącą 29 miast grupą przekłada się potem na znacznie szersze grono samorządów. Tak było w przypadku ogromnego projektu CWD, który wykorzystywał doświadczenia z Programu „Rozwój lokalny”.

- Wzmocnienie instytucjonalne samorządów – to w tym kończącym się programie naprawdę się udało. Wsparcie zaoferowane przez doradców ZMP oraz Instytut Rozwoju Miast i Regionów z pewnością samorządy bardzo wzmocniło. Z pewnością każdy samorząd uczestniczący w tym przedsięwzięciu powinien nabrać przekonania, że należy rozmawiać z mieszkańcami – powiedział Kamil Wieder.

Cdn...

Elita Cakule, dyrektorka Wydziału Projektów Międzynarodowych w Norweskim Związku Władz Lokalnych i Regionalnych, przypomniała, że od wielu lat trwa współpraca między KS a ZMP. Przez te lata Norwegowie dowiedzieli się, że ZMP jest wymagającym partnerem, który wie dobrze, czego chce. – Cechuje was także dojrzałość: wiecie, czego chcecie i potraficie to też wdrożyć. I zawsze pytacie: dlaczego. Owo pytanie pomogło nam zaplanować kolejne pomysły na kolejną pulę środków z Funduszy Norweskich. Powiedzmy więc, że koniec czegoś daje początek czemuś nowemu. - Projekt się kończy, ale nasza współpraca z większością partnerów, a zwłaszcza z Norwegami zaczęła się wcześniej i wszystko wskazuje na to, że nie skończy się wraz z końcem tego projektu – powiedział Andrzej Porawski i uchylił rąbka tajemnicy, że trwają już rozmowy na temat kolejnego wspólnego polsko-norweskiego przedsięwzięcia.

(epe)

Senator Zygmunt Frankiewicz, prezes Związku Miast Polskich:

Związek Miast Polskich został utworzony przez miasta i dla miast. Działa w sprawach doraźnych, ale chciałby skupić się na sprawach systemowych, a takie właśnie dyskutowane są podczas m.in. Forum Rozwoju Lokalnego. Staramy się pracować kompleksowo, tzn. dawać taką ofertę, która zaczyna się od legislacji, poprzez planowanie strategiczne, projekty, a później monitorowanie efektów, czyli na przykład jakości usług publicznych. Dzięki ogromnemu zaangażowaniu w tych pracach jesteśmy lokowani przez instytucje badające jakość lobbyngu na pierwszym miejscu wśród organizacji lobbyjących w Parlamencie. To się przekłada na jakość reprezentowania samorządów. Mamy bardzo silną grupę ekspertów, specjalistów, doradców, dzięki czemu wymiana doświadczeń, na której m.in. opiera się Forum Rozwoju Lokalnego, może docierać szeroko i być wartościowa. Współpracujemy z różnymi organizacjami, takimi jak Unia Metropolii Polskich, Śląski Związek Gmin i Powiatów, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, OECD i oczywiście Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych. Ta współpraca zwiela doświadczenie, które jest dostępne dla miast członkowskich ZMP, ale nie tylko. Adresujemy bowiem to wsparcie także do wszystkich innych samorządów, a dzięki projektom – takim jak projekt predefiniowany w Programie „Rozwój lokalny” – istotnie zwiększamy skalę dotarcia z naszymi usługami. W największym jak dotąd projekcie „Centrum Wsparcia Doradczego” trafiliśmy do 800 JST skupionych w 76 partnerstwach samorządowych. Ta skala jest już olbrzymia i widać, że wpływa na jakość funkcjonowania miast.

Ruszył nabór projektów w Polsko-Szwajcarskim Programie Rozwoju Miast

Szwajcarskie wsparcie dla średnich miast

7 marca został ogłoszony nabór projektów w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast, a wraz z nim ruszyło Centrum Konsultacyjne dla miast. Do udziału w naborze wniosków są zaproszone średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze. 139 miast w Polsce może zaważać o 1,424 mld zł z Funduszy Szwajcarskich na swoje projekty.

W grudniu 2022 roku w Warszawie podpisana została Umowa Ramowa pomiędzy Konfederacją Szwajcarską a Rzeczpospolitą Polską w sprawie wdrażania w Polsce Drugiej Edycji Szwajcarskiej Pomocy Finansowej w obszarze spójności. Przedmiotem Umowy Ramowej było ustanowienie drugiej edycji Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW), w ramach której Polska otrzyma 320,1 mln franków szwajcarskich. Dzięki nim uruchomiony zostanie Program Rozwoju Miast oraz Program Badania Naukowe i Innowacje. Pierwszy przyczyni się do wzmocnienia rozwoju społeczno-gospodarczego miast średniej wielkości, a drugi do intensyfikacji współpracy badawczej między ośrodkami naukowymi i przedsiębiorstwami w Polsce i Szwajcarii.

Polsko-Szwajcarski Program Rozwoju Miast będzie realizowany w latach 2022-29 z tzw. Funduszy Szwajcarskich. Szwajcaria zadeklarowała pomoc finansową w wysokości 1,3 miliarda franków szwajcarskich dla 13 wybranych krajów UE, aby zmniejszać różnice społeczno-gospodarcze w obrębie Unii Europejskiej. Na cele związane z obszarem spójności przeznaczono 1,1 mld CHF, a 0,2 mld CHF - na cele migracyjne.

Na Program Rozwoju Miast przeznaczono większość wkładu Szwajcarii, bo aż 278,7 mln franków szwajcarskich. Dzięki tym środkom średnie miasta będą mogły realizować projekty, które przyczynią się do zmniejszenia bezrobocia, wzrostu bezpieczeństwa publicznego, a także inwestycje (**wykaz miast kwalifikujących się do udziału w naborze do Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast**). Co ważne, **dofinansowanie projektów wyniesie do 100% kosztów.**

„Ze szwajcarską precyzją rozwijamy miasta” – motto programu

- Program ma sprawić, aby miasta, które tracą funkcje społeczno-gospodarcze weszły lub

wróciły na ścieżkę rozwoju i były miejscami, gdzie chce się znaleźć swoje miejsce do życia (...) Chcemy mądrze zarządzać tymi zasobami, które są w naszych miastach. Chcemy inwestować w nie zgodnie z zasadą partnerstwa, partycypacji mieszkańców, chcemy też, by kadra zarządzająca miastami czuła się bezpiecznie i nie bała się podejmować wyzwań. Chcemy się uczyć od najlepszych, ale też dzielić się wiedzą i doświadczeniem, bo mamy się czym pochwalić – powiedziała Małgorzata Jarosińska-Jedynak, minister funduszy i polityki regionalnej podczas konferencji inaugurującej drugą edycję Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy 12 grudnia ubiegłego roku. Do data, że liczy na to, że szwajcarska precyzja zadziała przy składaniu wniosków i ich ocenie, ale również – w efektach projektów.

Celem Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast jest podnoszenie jakości życia mieszkańców średnich miast tracących funkcje miejskie oraz zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych w średnich polskich miastach i pomiędzy nimi. Realizacji celu będzie służyło finansowanie projektów wdrażających zasady zrównoważonego rozwoju, które będą ukierunkowane na rozwój gospodarczy lub środowiskowy i społeczny. Program daje szansę miastom na wypracowanie bądź **redefinicję „koła zamachowego” ich rozwoju.** Umożliwia przygotowanie i sprzyja powstaniu projektów, które będą zawierać zestaw inwestycji infrastrukturalnych i działań miękkich, realizowanych przez miasta wraz z partnerami, np. sąsiednimi gminami, z którymi miasto ma powiązania funkcjonalne. Program zakłada również wzmocnienie procesu zarządzania strategicznego w miastach uczestniczących w konkursie poprzez szkolenia pracowników, usługi doradcze oraz – na etapie realizacji projektów – wymianę dobrych praktyk z miastami szwajcarskimi.

Jakie projekty?

Wnioskodawcy mogą ubiegać się o realizację kompleksowych projektów ukierunkowanych na podnoszenie jakości życia mieszkańców w następujących obszarach tematycznych:

- kształcenie oraz szkolenie zawodowe i specjalistyczne,
- finansowanie dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- wspieranie zarządzania migracją i pro-

mowanie działań integracyjnych,

- poprawa bezpieczeństwa publicznego,
- efektywność energetyczna i energia odnawialna,
- transport publiczny,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zarządzanie odpadami,
- ochrona przyrody i różnorodność biologiczna,
- zdrowie i pomoc społeczna,
- mniejszości i grupy w niekorzystnej sytuacji społecznej,
- zaangażowanie obywatelskie i przejrzystość.

Zagadnieniami przekrojowymi upowszechnianymi w proponowanych działaniach są włączenie społeczne oraz przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu.

Jak to będzie działać?

Program będzie realizowany w trzech etapach. W pierwszym z nich miasta wnioskodawcy opracują wnioski aplikacyjne (rok 2024), które po poddaniu ocenie przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (**Krajową Instytucję Koordynującą - Operatora Programu - KIK-OP**) zostaną następnie uszczegółowione przez wybrane miasta zaliczone do grona finalistów (rok 2025). Do udziału w drugim etapie zostaną zaproszone miasta, których wnioski złożone w pierwszym etapie będą najlepiej ocenione, a ich liczba będzie zależała od wykorzystania dostępnej alokacji. Trzeci etap (począwszy od roku 2026) rozpocznie podpisanie umowy o dofinansowanie i wówczas miasta laureaci przystąpią do faktycznego wykonania projektów. Realizacja programu zakończy się w 2029 roku.

Wsparcie ZMP

Rolą Związku Miast Polskich w realizacji Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast jest wspieranie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej w jego wdrażaniu. W całym okresie realizacji tego Programu Związek Miast Polskich będzie organizował spotkania edukacyjne, warsztaty, zapewniał wsparcie doradcze oraz upowszechniał cele Programu i wymianę dobrych praktyk pomiędzy miastami. Zakres i forma wsparcia zostały dopasowane do charakteru poszczególnych etapów Programu.

W fazie przygotowawczej projektu doradcy ZMP opracowali zestaw produktów dla miast wnioskodawców, które zostały udostępnione i uruchomione w dniu rozpoczęcia naboru, m.in. 139 raportów predefiniowanych dla miast, poradniki tematyczne i metodologiczne, narzędzia wspomagające opracowanie diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej (Monitor Rozwoju Lokalnego i formularze badań ankietowych), plan działań edukacyjnych oraz Centrum Kon-

sultacyjne „Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast”.

Równocześnie z uruchomieniem naboru do Programu, ruszyło Centrum Konsultacyjne na stronie internetowej www.wsparciemiast.pl. Jego zadaniem jest świadczenie pomocy miastom wnioskodawcom. Jednocześnie funkcjonowanie Centrum Konsultacyjnego ułatwi komunikację i przyspieszy proces wyjaśniania zgłaszanych przez miasta pytań i wątpliwości oraz niezwłoczną publikację opracowanych i autoryzowanych przez MFIPR odpowiedzi na stronie internetowej.

Budżet Programu i poziom dofinansowania

Całkowity budżet Programu wynosi 327,882 mln franków szwajcarskich, w tym: 278,7 mln to wkład Szwajcarii, a 49,182 mln - wkład krajowy. Wybrane do dofinansowania miasta otrzymają granty na realizację projektów w wysokości od 10 000 000 CHF do 18 000 000 CHF. Każde aplikujące miasto może złożyć jeden wniosek. Poziom dofinansowania może wynieść do 100% kosztów kwalifikowalnych, a w projektach, w ramach których zaplanowano

do realizacji działania objęte pomocą publiczną, dofinansowanie będzie określone zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Do wzięcia są duże pieniądze na rozwój

7 marca w Kraśniku minister funduszy i polityki regionalnej Katarzyna Pełczyńska - Nałęcz ogłosiła start naboru wniosków do Programu.

- Projekt dotyczy konkretnych średnich miast w Polsce, które mierzą się z wyzwaniami demograficznymi, rozwojowymi i potrzebując wsparcia, aby móc iść do przodu z jak najszybszym rozwojem i korzyścią dla swoich mieszkańców” - powiedziała.

Kraśnik jest jednym ze 139 średniej wielkości miast w Polsce, które mają szansę otrzymać wsparcie na rozwój z Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast. To grupa miast, które są zagrożone utratą funkcji społeczno-gospodarczych; w których w wyniku transformacji ustrojowej, upadły duże państwowe przedsiębiorstwa, pojawiły się wyzwania związane z odpływem ludności do największych miast, niską dzietnością czy zanieczyszczeniem powietrza.

- Zachęcamy miasta średniej wielkości do skorzystania z tej unikalnej możliwości rozwojowej i inwestycyjnej. Tutaj na miejscu wiecie najlepiej, gdzie należy zainwestować środki, aby jakość życia w Waszych miastach była jak najlepsza - mówiła minister Pełczyńska-Nałęcz na konferencji prasowej w Kraśniku.

- Program Rozwoju Miast ze szwajcarskim wkładem w wysokości ponad 278 mln franków szwajcarskich jest fundamentem nowego Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy mającego na celu zmniejszenie różnic społecznych i gospodarczych, promowanie współpracy dwustronnej i wzmocnienie wymiany wiedzy - powiedział Ambasador Szwajcarii w Polsce Fabrice Filliez.

Nabór dla miast jest pierwszym w ramach drugiej edycji Funduszy Szwajcarskich dla Polski. Nasz kraj jest największym beneficjentem tej edycji (dla 13 krajów przeznaczono 1,3 mld franków szwajcarskich).

Pełna treść Ogłoszenia o naborze projektów w ramach Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast dostępna jest TUTAJ.

(epe)

Centrum konsultacyjne dla miast

Dla lepszego przygotowania miast do udziału w Polsko-Szwajcarskim Programie Rozwoju Miast, zespół ekspertów Związku Miast Polskich uruchomił Centrum Konsultacyjne, którego zadaniem jest świadczenie pomocy miastom wnioskodawcom.

Centrum Konsultacyjne zostało uruchomione 7 marca - w dniu ogłoszenia naboru do Programu na stronie internetowej www.wsparciemiast.pl. Jest to część działań w ramach „Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast”.

Zadaniem Centrum Konsultacyjnego jest świadczenie pomocy miastom wnioskodawcom poprzez:

- **Bazę wiedzy** zawierającą materiały merytoryczne wspierające przygotowanie dokumentacji konkursowej w różnych obszarach tematycznych
- Blok **pytań i odpowiedzi (FAQ)** umożliwiający przegląd oraz zadawanie pytań w każdym obszarze tematycznym
- Cykl stacjonarnych **spotkań informacyjno-szkoleniowych** dotyczących założeń programu i wymogów konkursowych
- Serię **webinarów tematycznych** ściśle powiązanych z konkretnymi celami szczegółowymi Programu
- Aktualizowany **kalendarz wydarzeń** związanych z przygotowaniem do udziału w Programie

Centrum Konsultacyjne będzie świadczyć pomoc miastom wnioskodawcom, nie w formie indywidualnych konsultacji, ale wyłącznie poprzez formularz do zadawania pytań przez miasta. Takie rozwiązanie zapewni bezstronność ZMP w procesie doradztwa. Jednocześnie funkcjonowanie Centrum Konsultacyjnego ułatwi komunikację i przyspieszy proces wyjaśniania zgłaszanych przez miasta pytań i wątpliwości oraz niezwłoczną publikację opracowanych i autoryzowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (Operatora Programu) odpowiedzi na stronie internetowej.

Do Centrum Konsultacyjnego miasta wnioskodawcy będą mogły kierować wątpliwości w sprawach odnoszących się do zasad i wymogów określonych w Regulaminie, w formularzu wniosku o dofinansowanie oraz wytycznych, a także innych dokumentów wytworzonych na potrzeby realizacji Programu i udostępnionych miastom przez Związek Miast Polskich (tj. np. analiz statystycznych lub poradników).

Na stronie Centrum Konsultacyjnego publikowane będzie zadane pytanie wraz z autoryzowaną przez Krajową Instytucję Koordynującą - Operatora Programu odpowiedzią w ciągu 5 dni roboczych, licząc od dnia następującego po złożeniu zapytania.

Więcej informacji na stronie **Centrum Konsultacyjne Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast (wsparciemiast.pl)**

Ochrona środowiska, klimatu i zieleni

Warszawskie rozwiązania, czyli warto podpatrywać najlepszych

Warszawa jest największym i najzobniejszym polskim miastem o ogromnym kapitale ludzkim. Inne miasta nie mogą się z nią porównywać, ale mogą czerpać inspiracje, podpatrywać innowacyjne rozwiązania. O tym, co i jak robi się w stolicy w zakresie ochrony powietrza i polityki klimatycznej oraz ochrony i kształtowania środowiska, opowiada Magdalena Młochowska, dyrektor koordynator ds. zielonej Warszawy.

Po pierwsze sieciowanie i wymiana doświadczeń

Rzeczywiście jako stolica jesteśmy innowacyjni. Pomaga nam w tym szeroka współpraca międzynarodowa, umożliwiająca wymianę doświadczeń. Warto tutaj wymienić na przykład C40, globalną sieć blisko 100 miast z całego świata zjednoczonych w działaniach stawiających czoła kryzysowi klimatycznemu, oraz inicjatywę Komisji Europejskiej pod nazwą „Misja 100 neutralnych klimatycznie i inteligentnych miast do 2030”.

Ponadto współpracujemy też z Forum Energii realizującym program LeadAIR. Biorą w nim udział ambitne klimatycznie miasta, które skorzystały z wysokiej jakości warsztatów, szkoleń, wsparcia technicznego. W aktualnej edycji LeadAIR w projekcie jest 5 miast: obok Warszawy – Rawicz, Rybnik, Piastów i Włocławek. W ramach projektu Warszawa otrzymała wsparcie ekspertów m.in. w przygotowaniu modeli redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz ścieżek dojścia do neutralności klimatycznej.

Na przykładzie LeadAIR widać, jak dobre efekty daje sieciowanie miast – 5 różnej wielkości samorządów ściśle współpracuje, może się od siebie uczyć i wzajemnie korzystać na wymianie doświadczeń.

Ważna jest też współpraca z Ministerstwem Klimatu i Środowiska – chcemy być zauważani jako partnerzy, liderzy, którzy mogą pokazywać innym, jak wdrażać działania.

Jako miasto „misyjne” liczymy też, że za naszym zaangażowaniem pójść pieniądze na realizację ambitnych celów. Aby osiągnąć neutralność klimatyczną, potrzebne są fundusze krajowe i unijne na innowa-

cyjne działania. Przy czym warto pamiętać, że samo miasto odpowiada za niecałe 8% emisji gazów cieplarnianych. Wsparcie finansowe niezbędne jest więc dla szerokiej grupy podmiotów, których działania mają wpływ na ograniczenia emisji na terenie miasta. Oczywiście mówimy o dużych przedsiębiorstwach energetycznych, ale też o wspólnotach i spółdzielniach, przed którymi stoją ogromne wyzwania w zakresie termomodernizacji. Warto pamiętać o potencjale w sektorze nauki, NGO, ale też mieszkańców miasta.

Strategie i kierunki działań

Warszawa jest w dobrej sytuacji, ponieważ ma już opracowane strategiczne „mapy drogowe”, pokazujące kierunki działań. Podstawowym dla nas dokumentem jest „Zielona Wizja Warszawy”, która zawiera zestaw krótko- i długoterminowych działań proklimatycznych. To jedyny taki dokument na poziomie samorządowym w Polsce. Przygotowany został podwójną metodyką – wspólną dla C40 i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Posiadanie planu dojścia do neutralności klimatycznej zwiększa szanse miasta na otrzymanie preferencyjnych kredytów od międzynarodowych instytucji finansowych, a w niedalekiej przyszłości może stać się warunkiem koniecznym.

Analogicznym dokumentem będzie tzw. Kontrakt klimatyczny, który jest wynikiem udziału w Misji 100 miast. Tym razem cel jest wyjątkowo ambitny – aż 80% redukcji emisji do 2030 r. Nie byłoby to możliwe dla całej Warszawy, dlatego skupiamy się na dwóch wybranych dzielnicach, aby na ich przykładzie wypracować innowacyjne rozwiązania dla całego miasta.

Mam dobry zespół i ambitnych burmistrzów. Dodatkowym wsparciem są dla nas doradcy z ramienia Misji 100 miast. Zmiana władzy na poziomie centralnym umożliwiła też lepszą współpracę z rządem. Jest to o tyle istotne, że Komisja Europejska kładzie duży nacisk na wielopoziomową współpracę, bez której nie ma możliwości osiągnięcia neutralności klimatycznej.

Warto też zauważyć, że skuteczna ochrona środowiska wymaga przygotowania i wdrażania dokumentów i standardów, skupiających się na konkretnych zagadnieniach.

Fot. UM Warszawa

Przykładowo Warszawa przyjęła strategię adaptacji do zmian klimatu już w 2019 r. i był to jeden z pierwszych tego typu dokumentów w Polsce.

Nowatorskim rozwiązaniem są też standardy zarządzania zielenią miejską. Podkreślają one fakt, że drzewa i szerzej zieleni w mieście to zasób, o który musimy dbać. Pokazują też, jak należy to robić. Do chwili obecnej przyjęliśmy 4 z 7 planowanych do przyjęcia standardów:

- **standard informowania o wycinkach drzew** – każda decyzja jest umieszczona na specjalnym portalu, w którym można sprawdzić, dlaczego dane drzewo jest wycinane, np. czy było chore, czy jest wycinane pod inwestycję; dzięki temu radykalnie zmniejszyła się liczba protestów i wyciszyły emocje z tym związane;
- **standard przeglądów i analiz dendrologicznych**, który określa sposoby przeprowadzania przeglądów drzew; w jego wdrażaniu pomagają wcześniej przeprowadzone badania koron drzew (teledetekcja) oraz aplikacja, która umożliwia w jednym miejscu gromadzenie wszystkich niezbędnych informacji o każdym z badanych drzew;
- **standard pielęgnacji i cięcia drzew;**
- **standard ochrony zieleni w procesach inwestycyjnych.**

Ponadto przygotowujemy we współpracy ze środowiskiem naukowym mapę bioróżnorodności. Pokazuje ona, gdzie występują rzadkie i cenne gatunki flory i fauny oraz które siedliska powinniśmy objąć szczególną troską.

Ochrona powietrza

W czasie kadencji prezydenta Rafała Trzaskowskiego nastąpiła ogromna zmiana w zakresie jakości powietrza. Stworzyliśmy program dotacyjny dla mieszkańców na dofinansowanie wymiany nieefektywnych

źródeł ogrzewania. Do tej pory wydaliśmy na ten cel 134 mln zł oraz dodatkowo 45 mln zł na eliminację tego typu ogrzewania w zasobie komunalnym.

Dzięki temu liczba „kopciuchów” spadła z 15 do 2,5 tysiąca (!).

Pod względem poprawy czystości powietrza sytuacja Warszawy jest dużo lepsza niż jej „obwarzanka”. Jeśli weźmiemy pod uwagę wskaźnik liczby nieefektywnych źródeł ogrzewania na jednego mieszkańca, to nie mamy nawet promila, natomiast w okolicznych gminach to nadal kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt procent.

Na ten sukces pracowaliśmy wielotorowo – to nie są tylko dotacje i kampanie ogólnomiejskie. Nasi ekodoradcy dosłownie chodzili od domu do domu i przekonywali do wymiany źródła ogrzewania, tłumaczyli, jakie są skutki zdrowotne palenia w kopciuchach i pomagali w wypełnieniu niezbędnych wniosków o dofinansowanie. Wspierają nas też doradcy energetyczni, którzy pomagają mieszkańcom dobrać odpowiednią technologię, zarówno jeśli chodzi o ogrzewanie, jaki i proces termomodernizacji. Dodatkowo organizacja C40 przeprowadziła dla nas badania fokusowe klientów, którzy nie wymienili pieców. Pomogło to lepiej zrozumieć tę grupę i skutecznie udzielić jej wsparcia. Ponadto na bieżąco współpracujemy z Polskim Alarmem Smogowym, który wspiera nas swoją wiedzą i mądrymi radami.

Widzimy ogromną różnicę w czystości powietrza – w dużym stopniu obniżyło się stężenie pyłów PM 2,5 oraz PM 10.

Następny etap - Strefa Czystego Transportu

To wydzielony obszar w centrum miasta, w którym mogą poruszać się tylko pojazdy spełniające normy emisji spalin. W Warszawie strefa zacznie obowiązywać od lipca 2024.

Aby zmienić nawyki mieszkańców, inwestujemy też ogromne środki w komunikację miejską. Ostatnia kadencja to rozbudowa metra, ale też nowe linie tramwajowe i nowy tabor zarówno szynowy, jak i autobusy niskoemisyjne.

Oczywiście rozwijamy sieć ścieżek rowerowych i dążymy do wdrażania idei miasta 15-minutowego, by ograniczyć konieczność przemieszczania się mieszkańców.

Termomodernizacja

To wyzwanie dla wszystkich samorządów i ogrom pracy na najbliższe lata. W Warszawie mamy kilka tysięcy budynków w naszym zasobie wymagających inwestycji. Ale chcemy też być partnerem dla wspólnot i spółdzielni, aby wspólnie poprawiać efektywność energetyczną budynków

i tym samym zmniejszać zapotrzebowanie na energię.

Jako 5 polskich miast, które dostały się do Misji 100 miast, realizujemy projekt pilotażowy NEST (poza Warszawą to Wrocław, Kraków, Łódź, Rzeszów), którego efektem będzie wypracowanie modelowych rozwiązań termomodernizacji. Na warsztat wzięliśmy różne typy budynków – na przykład szkoły „tysiąclatki”, budynki mieszkalne z wielkiej płyty czy budynki zabytkowe.

Warszawa składa teraz wniosek o środki z programu ELENA na dokumentację tech-

nia na drogach powiatowych i wojewódzkich wydaliśmy 32 mln zł, a rocznie zaoszczędzimy nawet 36 mln zł dzięki 56% spadkowi zużycia energii. Teraz trwa modernizacja na drogach gminnych.

Tereny zielone

W ubiegłym roku zakończyliśmy modernizację 3 parków, przy poszanowaniu historii i przyrody tych miejsc. W tegorocznej, jubileuszowej 10. edycji Nagrody Architektonicznej Prezydenta m.st. Warszawy w kategorii przestrzeni publicznej rywalizują ze sobą te 3 inwestycje Zarządu Zieleni: Pole Moko-

towskie, Park Akcji „Burza” i Park im. Cichociemnych. Na te projekty otrzymaliśmy dofinansowanie unijne.

Posadziliśmy już 700 tys. drzew z obiecanego w kampanii prezydenckiej miliona i naprawdę możemy powiedzieć, że wszędzie, gdzie było to możliwe, drzewa są już posadzone. Zajmujemy się „rozbetonowaniem” podwojek oraz przestrzeni przyulicznych i sadzimy w to miejsce rośliny. Na zazielenianie podwojek dajemy też dotacje spółdzielniom i wspólnotom. Tworzymy również małe zielone przestrzenie, czyli **parki kieszonkowe**.

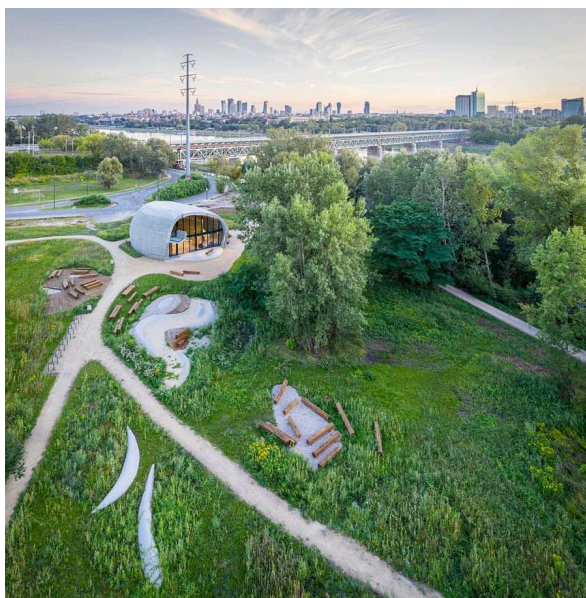
Inwestujemy w zielone to-

rowiska (już 35 km) i zielone wiaty, których jest ponad 70, a w tym roku przybędzie kolejnych 90 – są piękne, oczyszczają powietrze (jedna zielona wiatła pochłania 7 kg dwutlenku węgla rocznie), magazynują wodę i obniżają temperaturę w upalne dni nawet o 5 °C. Mieszkańcy bardzo wspierają ich rozwój.

Edukacja przyrodnicza

Prowadzimy szeroko zakrojoną akcję edukacyjną. Lasy Miejskie w ośrodku edukacyjnym na Kabatach rocznie szkołą 20 tysięcy osób, głównie dzieci. Budujemy drugie centrum na Młocinach, które będzie prowadziło zajęcia przede wszystkim dotyczące zmian klimatycznych. Również warszawskie ZOO prowadzi zajęcia edukacyjne z zakresu edukacji przyrodniczej i ekologicznej. Pawilon Edukacyjny Kamień uczy o roli Wisły w mieście, prowadzi zajęcia przyrodnicze, ornitologiczne, dendrologiczne, a także organizuje konkurs „Warszawa w kwiatkach”, który w ubiegłym roku miał 40. edycję. Niedawno ruszył kanał na YouTube, który prowadzi edukację dotyczącą ogrodnictwa.

Zanotowała Hanna Hendrysiak

Pawilon Edukacyjny „Kamień”, który od 2020 r. jest miejscem warsztatów, debat, spacerów przyrodniczych.

Fot. UMS Warszawa

niczną termomodernizacji 50 budynków komunalnych. Następnym etapem będzie wniosek również do ELENy, ale tym razem na budynki szkół.

Inwestycje Miejskiego Przedsiębiorstwa Oczyszczania

Kończy się rozbudowa i modernizacja instalacji termicznego przekształcania odpadów, która dzięki temu zwiększy swoją moc 7-krotnie. Instalacja będzie przetwarzać prawie 300 tysięcy ton odpadów rocznie, a w zamian wyprodukuje energię ciepłą i elektryczną dla miasta; ma zaspokajać 25% zapotrzebowania miejskich instytucji na ciepło.

OZE

Montujemy panele fotowoltaiczne na dachach miejskich budynków, by produkować prąd na własne potrzeby – wydaliśmy na to około 130 mln zł. Na dotacje dla mieszkańców na panele i pompy ciepła przeznaczylimy dodatkowo 70 mln. To ogromna skala.

Wymiana oświetlenia

To przykład projektu, który szybko się zwraca. W Warszawie na modernizację oświetle-

Laureat konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2023 - Transformacja energetyczna miast dla osiągnięcia neutralności klimatycznej i podniesienia jakości życia”

Kompleksowa transformacja energetyczna w Lublinie

Lublin został laureatem konkursu w kategorii miasta będące siedzibami władz województw za trzy przedsięwzięcia „Efektywny energetyczny, bezemisyjny system transportu publicznego w Lublinie”, „Rozwój efektywnego i inteligentnego systemu ciepłowniczego w Lublinie” oraz „Zwiększenie efektywności energetycznej oczyszczalni ścieków «Hajdów» w Lublinie w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej”.

Komisja konkursowa doceniła przede wszystkim to, że przesłane wnioski pokazują kompleksowe, całościowe i różnorodne działania podjęte na rzecz poprawy efektywności energetycznej i są spójne z przyjętą i realizowaną strategią rozwoju miasta „Lublin 2030”. Metody redukcji zużycia i produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz nowoczesne rozwiązania w transporcie publicznym mogą być dobrym przykładem i dobrą praktyką dla innych miast.

Bezemisyjny system transportu publicznego

Znaczna część mieszkańców miasta i okolicznych gmin korzysta z samochodów osobowych do codziennego przemieszczania się, co powoduje zanieczyszczenie powietrza, nadmierny hałas i kongestie. W Lublinie na prawie 332 tys. mieszkańców jest zarejestrowanych ponad 213 tys. pojazdów osobowych. Miasto od lat rozbudowuje efektywny energetycznie i zeroemisyjny system transportu publicznego, aby chronić środowisko, poprawiać jakość podróży mieszkańców i osób przyjezdnych, uwzględniając zachowanie bezpieczeństwa elektroenergetycznego oraz wykorzystując współpracę międzysektorową. W tym celu powiększany jest tabor pojazdów elektrycznych, jest rozbudowywana trakcja trolejbusowa i system ładowania autobusów elektrycznych oraz wspierana jest mikromobilność. Obecnie Lublin posiada 99 trolejbusów i 76 km trakcji trolejbusowej, a także panele PV na dachach wszystkich nowych pojazdów. Lublin użytkuje 40 autobusów elektrycznych i posiada 56 punktów do ładowania pojazdów elektrycznych komunikacji publicznej. Wdrażane są smart rozwiązania - zdalne zarządzanie podstacjami przez Centrum Sterowania Mocą.

Na obrzeżach miasta są budowane węzły przesiadkowe i parkingi Park&Ride. Od sierpnia 2023 r. w skład taboru wchodzi też autobus wodorowy. Udział bezemisyjnego taboru w komunikacji publicznej w Lublinie na koniec 2022 r. wyniósł 35%. W kolejnych latach zrealizowano kolejne duże inwestycje w komunikację zbiorową m.in.: zakup kolejnych autobusów wodorowych i realizacja stacji do tankowania wodorem. Rozwijana jest współpraca międzysektorowa lubelskiego zaplecza naukowego i miejskiej spółki dotycząca budowy magazynu energii, wspierająca podnoszenie bezpieczeństwa elektroenergetycznego.

Projekt „Niskoemisyjna sieć komunikacji zbiorowej dla północnej części LOF wraz z budową systemu biletu elektronicznego komunikacji aglomeracyjnej” otrzymał nagrodę Top Inwestycje Komunalne 2023.

Fot. www.lublin.eu

W Lublinie i okolicy są dwa zakłady produkujące autobusy wodorowe oraz działa producent napędów elektrycznych. W styczniu 2024 r. zakończyła się natomiast budowa „Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego”, które umożliwia połączenie w jednym miejscu transportu kolejowego z autobusowym miejskim, podmiejskim i dalekobieżnym. Miasto promuje ponadto ideę ekologii i zrównoważonego transportu m.in. przez udział w Europejskim Tygodniu Mobilności i organizację warsztatów dla dzieci i młodzieży.

Inteligentny system ciepłowniczy

Wyzwaniem dla Lublina jest zapewnienie mieszkańcom maksymalnego komfortu cieplnego przy minimalnym zużyciu energii, dbałości o jakość powietrza i dążeniu do neutralności klimatycznej. Lubelski system ciepłowniczy jest zarządzany przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej

S.A. i zasilany z dwóch źródeł ciepła należących do niezależnych od miasta spółek. LPEC eksploatuje 465 km sieci ciepłowniczych i 2350 węzłów - dostarcza ciepło do prawie 75% gospodarstw domowych, ogrzewając blisko 250 000 mieszkańców.

Do zmniejszenia zużycia energii pierwotnej, ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i strat ciepła prowadzi kompleksowa modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego - wymiana rur na preizolowane i grupowych węzłów ciepłowniczych na indywidualne. Udział rurociągów preizolowanych w sieci ciepłowniczej wynosi ponad 80%. Redukcję zużycia ciepła w kilku budynkach miejskich o około 8-10% uzyskano dzięki innowacyjnemu systemom sterowania dostawą ciepła, opracowanym we współpracy m.in. z Politechniką Lubelską. Udoskonalenie procesu zarządzania siecią ciepłowniczą będzie możliwe dzięki realizacji projektu budowy inteligentnych sieci ciepłowniczych we współpracy z lubelskim zapleczem naukowym. Wdrożone rozwiązanie pozwoli na

optymalizację pracy sieci, elastyczne regulowanie podaży ciepła dostarczanego do sieci przez źródłownicze podmioty, zagwarantuje komfort cieplny odbiorcom przy jak najniższym poziomie zużycia energii, a także umożliwi obniżenie parametrów pracy sieci ciepłowniczej, co przełoży się bezpośrednio na zmniejszenie poziomu strat ciepła.

Wpływ na poprawę efektywności energetycznej mają również szerokie i systematycznie prowadzo-

ne kampanie edukacyjne, wspierające efekty inwestycji poprzez zmianę świadomości i nawyków mieszkańców w zakresie racjonalnego korzystania z energii. LPEC S.A. ponadto uruchomiło Program Bezzwrotnych Dofinansowań skierowany do właścicieli budynków, którzy planują wymianę dotychczasowego źródła ogrzewania i przyłączenie się do sieci ciepłowniczej. Rezultatem podejmowanych działań jest systematyczny wzrost ilości ogrzewanej powierzchni - w ciągu ostatnich 10 lat zwiększyła się o 24%. Działania w zakresie modernizacji sieci ciepłowniczych pozwoliły na stworzenie efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego, zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o 181 139 GJ/rok oraz szacowany roczny spadek emisji CO₂ o 16 963 Mg/rok. GIOŚ w rocznej ocenie jakości powietrza za 2022 r. zaliczył Lublin do klasy A dla wszystkich badanych zanieczyszczeń wg kryteriów ochrony zdrowia ludzi.

Efektywna oczyszczalnia ścieków

Oczyszczalnia ścieków „Hajdów” powstała na początku lat 90. W latach 2000 i 2004 zainstalowano w niej dwa zespoły kogeneracyjne przetwarzające energię ze spalania biogazu na energię elektryczną i ciepłą. Wykorzystano tym samym potencjał energetyczny osadu ściekowego do produkcji biogazu. Oprócz tego, zlikwidowano też kocioł opalany węglem montując w zamian dwa kotły gazowe dwupaliwowe, zmniejszono emisję CO₂. W 2015 istniejące zespoły kogeneratorów wymieniono na jednostki

o większych mocach. Dokonano ponadto modernizacji komór fermentacyjnych wraz z systemem mieszania, co spowodowało wzrost produkcji biogazu o ok. 15%.

W 2020 r. została wybudowana również elektrownia i mikroinstalacja fotowoltaiczna. Zgodnie z danymi za 2022 r. na terenie oczyszczalni energia z OZE w ogólnym zużyciu pokryła 100% zapotrzebowania na energię ciepłą i 85% na energię elektryczną. Efektywne wykorzystanie biogazu do produkcji energii ograniczyło emisję CO₂ i zredukowało ilość powstających odpadów

poprzez zmianę technologii zagęszczania osadu ściekowego.

W 2022 r. wprowadzono Nadrzędny System Sterowania Procesem Oczyszczania Ścieków (RTC). System ma za zadanie optymalizować procesy technologiczne, a tym samym zużycie energii. Działania te wpłynęły także pozytywnie na warunki BHP. Prowadzone są kampanie, projekty i akcje dla mieszkańców w celu edukacji i podnoszenia świadomości ekologicznej. Przekłada się to na lepszą jakość i mniejszą ilość ścieków, które trafiają do oczyszczalni.

Wyróżnienie w konkursie „Samorządowy Lider Zarządzania 2023 - Transformacja energetyczna miast dla osiągnięcia neutralności klimatycznej i podniesienia jakości życia”.

Proedukacyjne podejście Gdańska

W kategorii miast będące siedzibami władz województw wyróżnienie otrzymał Gdańsk za przedsięwzięcie „Początek transformacji energetycznej Gminy Miasta Gdańska”.

Komisja konkursowa uzasadniła swoją decyzję tym, że miasto realizuje cały szereg działań w obszarze transformacji energetycznej prowadzonej w kierunku osiągnięcia neutralności klimatycznej. Są one opisane w oficjalnych dokumentach, takich jak Plan adaptacji do zmian klimatu czy Plan Gospodarki Niskoemisyjnej spełniający standardy dokumentu SECAP. Działania Gdańska pokazują kompleksowe podejście do transformacji energetycznej. Podejmowanych jest wiele inicjatyw zmierzających do zmiany sposobu myślenia oraz podejścia do zasobów energetycznych i ekologicznych. Na szczególną uwagę zasługuje współpraca z mieszkańcami, która jest punktem wyjścia wszystkich tych działań. Modelowe sposoby prowadzenia edukacji i dialogu z mieszkańcami mogą być przydatne dla innych miast planujących podobne działania.

Biuro Energetyki i kampanie informacyjne

Strategia klimatyczna Unii Europejskiej, wzrost świadomości społecznej oraz ponoszonych kosztów leżą u podstaw zmiany polityki energetycznej Gdańska. Wobec konieczności wdrożenia tych zmian - w Urzędzie Miejskim w lipcu 2021 powołano Biuro Energetyki, którego zadaniem jest optymalizacja polityki energetycznej oraz wykorzystanie potencjału miasta w zakresie efektywności energetycznej.

Miasto podejmuje liczne działania, mające zmienić sposób myślenia oraz podejście do wykorzystania posiadanych zasobów energetycznych i ekologicznych. Wychodzi się

kańcy mogą otrzymać środki na wymianę przestarzałych pieców na paliwo stałe oraz na działania termomodernizacyjne.

Znaczne oszczędności

Spektakularne rezultaty przyniosła wewnętrzna polityka gminy dotycząca oszczędzania energii elektrycznej oraz ciepłej w budynkach użyteczności publicznej. W niektórych obiektach osiągnięto znaczne oszczędności. Aby wprowadzane zmiany miały charakter trwały, w 2023 roku miasto

rozpoczęło wdrażanie Programu Edukacji Ekologicznej. Otrzymało dofinansowanie z WFOŚiGW w Gdańsku w ramach Programu Regionalnego Edukacji Ekologicznej (edycja 2023) na zadanie pn. „Efektywne społeczeństwo – pobudzenie świadomości młodzieży w zakresie efektywnego wykorzystania energii”. Celem projektu jest przekazanie młodemu pokoleniu wiedzy

Materiały warsztatowe „Efektywne społeczeństwo – pobudzenie świadomości młodzieży w zakresie efektywnego wykorzystania energii.”

Fot. Grzegorz Mehring/ www.gdansk.pl

tutaj z założenia, że aby osiągnąć trwałe efekty, zmiana musi mieć solidne podstawy w świadomości społecznej. W tym celu Gdańsk wdraża projekty edukacyjne oraz kampanie informacyjne, które mają wskazywać korzyści wynikające z zachowań proekologicznych. Mieszkańcy wiedzą, że pomoc miasta ma wymiar zarówno finansowy, jak i doradczy. W przestrzeni publicznej prowadzone są kampanie informujące o korzyściach wynikających z oszczędzania mediów energetycznych oraz dostępności programów - dotacja miejska, „Czyste powietrze” oraz „Ciepłe mieszkanie”. Dzięki nim miesz-

dzy dotyczącej konieczności poprawy efektywności energetycznej budynków i źródeł energii ze wskazaniem możliwości i rzeczywistych sposobów poprawy stanu istniejącego. W ramach projektu są prowadzone szkolenia oraz warsztaty dla uczniów i nauczycieli w czterech ponadpodstawowych gdańskich szkołach; zakupiono też kamerę termowizyjną, która posłuży m.in. do praktycznego poznania, czym jest efektywność energetyczna budynków. Dzięki niej uczniowie sami będą mogli zweryfikować, jaki jest stan budynków, w których znajdują się na co dzień.

Opracowała **Joanna Proniewicz**

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej

ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

KS

Norweski Związek
Władz Lokalnych
i Regionalnych

OECD

IRMIR
INSTYTUT
ROZWOJU
REGIONÓW

Z ŻYCIA MIAST

Gdzie likwidują „kopciuchy” Nowy raport Polskiego Alarmu Smogowego

Polski Alarm Smogowy sprawdził, jak wyglądał proces wymiany starych kotłów w województwach śląskim, małopolskim i mazowieckim w latach 2019-2022. Niekwestionowanym liderem walki z „kopciuchami” i ze smogiem okazało się woj. śląskie.

W regionie tym złożono ponad 150 tys. wniosków o wymianę „kopciucha”. Żle wypadło woj. mazowieckie, w którym liczba wniosków była ponad dwukrotnie niższa i wyniosła zaledwie 64 tysiące. Raport potwierdza również rosnącą popularność ogólnopolskiego programu dotacyjnego Czyste Powietrze – liczba wypłaconych dotacji w tym okresie wzrosła w każdym z analizowanych województw co najmniej dziesięciokrotnie.

Najnowszy raport PAS analizuje proces wymiany kotłów w latach 2019-2022 w województwach śląskim, małopolskim i mazowieckim. Raport wskazuje, że województwo śląskie zajmuje pozycję zdecydowanego lidera. Co roku liczba składanych tam wniosków o dotację na wymianę kotła (w ramach programu Czyste Powietrze oraz w ramach pozostałych programów) zdecydowanie przewyższała pozostałe województwa – składano tam średnio dwa razy więcej wniosków niż w województwie małopolskim oraz mazowieckim. W ciągu analizowanych czterech lat, w województwie śląskim złożono niemal 154 tysiące wniosków na wymianę źródła ciepła. Na drugim miejscu uplasowało się województwo małopolskie z ponad 85 tysiącami wniosków. Najgorzej wypadło województwo mazowieckie, gdzie mieszkańcy złożyli jedynie 64 tysiące wniosków na likwidację „kopciuchów”. Dane dla Mazowsza dziwią tym bardziej, że od 1 stycznia 2023 r. w tym województwie obowiązuje uchwała antysmogowa, która zakazuje funkcjonowania pozaklasowych kotłów na węgiel i drewno, czyli tzw. „kopciuchów”.

Największą liczbę kotłów w poszczególnych województwach wymieniono w Katowicach (6626), Warszawie (5477) i Krakowie (4162) – a więc w stolicach regionów. Należy pamiętać, że we wrześniu 2019 roku w Krakowie weszła w życie uchwała antysmogowa zakazująca spalania paliw stałych w domowych piecach, kotłach i kominkach, co sprawiło, że tego typu urządzenia były wymieniane przede wszystkim przed terminem wejścia w życie zakazu. Podobny proces będzie miał miejsce w Warszawie, gdzie

do wymiany pozostało jeszcze tylko ok. 2500 kotłów.

Raport można pobrać na [stronie Polskiego Alarmu Smogowego](#)
Więcej

GDAŃSK Nowe 250 drzew pojawi się w mieście

Wraz z nadejściem wiosny w Gdańsku rozpoczął się cykl nasadzeń drzew. Tym razem posadzonych zostanie 250 egzemplarzy różnych gatunków – głównie w ramach realizacji projektów z Budżetu Obywatelskiego.

Sadzenie drzew jest kluczowym krokiem w kierunku walki ze zmianami klimatycznymi, poprawy jakości powietrza oraz tworzenia przyjaznych przestrzeni w mieście. Wiedzą o tym mieszkańcy, którzy oddają swoje głosy na zielone projekty

Fot. www.gdansk.pl

w ramach kolejnych edycji Budżetu Obywatelskiego.

- *Sadzimy dziś drzewa w ramach zwycięskiego projektu w Zielonym Budżecie Obywatelskim 2024 „Sadzimy drzewa w dzielnicy”. Łącznie na terenie dzielnicy Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia posadzonych będzie prawie 40 nowych drzew, a w całym Gdańsku przybędzie ich ponad 250 - mówi Aleksandra Dulkiewicz, prezydent Gdańska.*

Zazieleni się również Łąka Maternusa, gdzie przybędzie 41 drzew. Tu królować będzie różnorodność. Pojawia się bowiem zarówno lipy holenderskie, klony pospolite czy klony czerwone, jak i robinie akacjowe oraz graby pospolite. Gatunki zostały dobrane z rozmysłem, by jak najlepiej zaaklimatyzowały się w warunkach miejskich.

- *Tylko minionej jesieni posadziliśmy 600 nowych drzew. Warto pamiętać, że każdorazowo przy nasadzeniach wykonawca oprócz ich zrealizowania jest zobligowany do regularnego podlewania, które ułatwia roślinom akli-*

matyzację - mówi Piotr Kryszewski zastępca prezidenta ds. usług komunalnych.
Więcej

POZNAŃ Małe gesty = wielki wpływ

Jak rozmawiać z dziećmi o przyrodzie? Jak uczyć je sprzątać odpady? Czy śmieci zniechęcają do wyjścia na łono natury?

„Z kulturą o odpadach” – to projekt realizowany przez Wydział Gospodarki Komunalnej w Poznaniu wspólnie z [Estradą Poznańską](#). To długofalowa kampania pokazująca prawidłowe sposoby postępowania z odpadami komunalnymi, zachęcająca do proekologicznych postaw mieszkańców Poznania - i tych najmłodszych, i tych starszych. UM Poznania przygotował szereg propozycji, które w ciekawy i nieszablony sposób będą zachęcały do przyjrzenia się najbliższemu otoczeniu. Do ograniczania

wytwarzania odpadów komunalnych, nadawania przedmiotom drugiego życia, prawidłowego segregowania odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami wymagającymi większego zaangażowania ze strony mieszkańców (np. wielkogabarytowymi czy poremontowymi) oraz odpadami niebezpiecznymi dla środowiska (np. baterie, przeterminowane leki, zużyty sprzęt elektryczny i elektro-niczny). Twórcom projektu zależało, żeby cykl „Z kulturą o odpadach” przedstawił odpady w innym świetle. Pokazać, że na co dzień każdy ma z nimi styczność. I pomimo, że kojarzą się najczęściej z brzydkim zapachem, potrafią być cennym surowcem, który wykorzystujemy ponownie. Cykl ma zainteresować szeroko rozumianą wiedzą o przyrodzie, ekologii i otaczającym świecie, a także o wpływie każdego człowieka na świat.

Wszyscy mamy wpływ na nasz świat! O tym właśnie jest cykl rozmów pod tytułem „Masz wpływ”. Tytuł pierwszego odcinka to: „O edukacji przyrodniczej najmłodszych, o śmieciach w naturze i o tym, że każdy z nas ma wpływ!”

Cały cykl obejmie dziesięć rozmów o tematyce szeroko rozumianej ekologii, w powiązaniu z prawidłową gospodarką odpadami komunalnymi. Audycje zostały nagrane w formie wywiadów z osobami działającymi w ekoświecie (m.in. influencerkami i influencerami tworzącymi swoje kanały w mediach społecznościowych).

Odporność warunkiem trwałego rozwoju miast Ruszyła 11. edycja programu Eco-Miasto

Jak miasta budują odporność? Jak sprawić, by ich rozkwit był trwały, a więc zgodny z możliwościami planety? „W kierunku miejskiej rezyliencji” – pod takim hasłem została zainaugurowana 14 marca kolejna edycja programu Eco-Miasto. Od przeszło dziesięciu lat celem programu Eco-Miasto jest popularyzacja idei **zrównoważonego rozwoju** wśród polskich miast. Organizatorzy programu: Ambasada Francji w Polsce i UNEP/GRID-Warszawa, które wypełnia w Polsce misję Programu ONZ ds. Środowiska (UNEP), realizują ją co roku poprzez webinary i warsztaty, publikacje, konferencje i kolejne edycje konkursu dla samorządów miejskich, w którym najlepsze pro-środowiskowe projekty rywalizują o laur Eco-Miasta.

W tym roku tematem wiodącym jest budowanie rezyliencji miast. Miejska rezyliencja (miejska odporność) jest zdolnością systemu miejskiego – przedsiębiorstw, instytucji, organizacji i samych mieszkańców – do dostosowywania się do zmieniających się okoliczności zewnętrznych, tworzenia nowej równowagi i utrzymania kierunku rozwoju bez względu na zagrożenia i wstrząsy. Tegoroczna edycja programu dedykowana jest wzajemnym powiązaniom systemów: społecznego i ekologicznego miast, ale też różnicowaniu wewnątrz miejskiego systemu społecznego, zwiększającemu zdolność adaptacyjną do zewnętrznych wyzwań.

Flagowym elementem programu Eco-Miasto jest konkurs dedykowany polskim miastom. Już od 22 kwietnia 2024, samorządy mogą zgłaszać swoje już wdrożone na terenie miasta projekty i pochwalić się jak te zmiany poprawiają jakość życia mieszkańców. Jury konkursu Eco-Miasto 2024 czeka na projekty w pięciu kategoriach: efektywność energetyczna, zrównoważona mobilność, gospodarka wodna, gospodarka obiegu zamkniętego, zielono-błękitna infrastruktura.

Od pierwszej edycji konkursu w 2013 roku, jury konkursowe promuje i nagradza innowacyjne rozwiązania oraz takie praktyki wdrażane przez miasta, które wspierają zrównoważony rozwój poprzez świadome zarządzanie zasobami, redukcję emisji, ochronę środowiska naturalnego oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Temat 11 edycji konkursu sugeruje również, że nagrodzone zostaną między innymi takie rozwiązania, w których ludzie i przyroda współdziałają w obliczu zmian i adaptują się do zewnętrznych wyzwań.

Formularze zgłoszeniowe, które należy wypełnić w trybie on-line, dostępne będą

od 22 kwietnia 2024 na stronie www.eco-miasto.pl.

W tym roku Ambasada Francji w Polsce ufundowała Nagrodę Specjalną – wizytę studyjną we Francji. Ponadto, każde zwycięskie miasto otrzyma tytuł Eco-Miasta i znak jakości 11. edycji Eco-Miasta. Wszyscy kandydaci mają szansę na nagrody specjalne od firm: Nhood Polska/Ceetrus, Grupa Renault Polska, Fundacja Veolia Polska (partnerów strategicznych programu) i InPost Green City (partnera głównego).

Więcej

ŁÓDŹ Ogrody społeczne. Mieszkańcy tworzą zielone oazy

W marcu zbierane były wnioski w łódzkim programie Ogrody Społeczne. Zieloną oazę w mieście może założyć obok siebie każdy łódzianin lub grupa łódzian, jeśli są do tego odpowiednie warunki. Czwarta odsłona to edycja warzywno-owocowa.

Fot. www.lodz.pl

Program „Ogrody Społeczne w mieście Łodzi” to program zainicjowany przez Urząd Miasta Łodzi we współpracy z Zespołem Szkół Rzemiosła. Dzięki niemu mieszkańcy mają szansę zintegrować się i wspólnie zagospodarować otaczającą ich przestrzeń. Ogród może założyć każdy, lecz najczęściej robią to nieformalne grupy mieszkańców (np. sąsiedzkie, rodzinne, towarzyskie), formalne grupy mieszkańców (np. wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie) oraz instytucje społeczne lub instytucje (np. świetlice, kluby seniora, biblioteki).

Pierwszeństwo udziału przysługuje wnioskowi dotyczącym utworzenia nowych ogrodów społecznych. W tym roku w ramach programu „Ogrody społeczne” można zasadzić/wysiać warzywa oraz rośliny owocujące typu drzewa owocowe, krzewy owocowe i byliny.

Więcej

Apel do samorządów w sprawie żywności

O włączenie suwerenności żywnościowej do strategii rozwoju samorządów jako kluczowego elementu ochrony klimatu oraz adaptacji do zachodzących w nim zmian nawołuje 180 osób podpisanych pod wspólnym apelem czterech podmiotów – Koalicji Klimatycznej, Instytutu Spraw Publicznych, Koalicji Żywa Ziemia, centrum technologii spółdzielczych CoopTechHub oraz firmy szkoleniowo-doradczej Po Co To Eko.

Zdaniem sygnatariuszy Apelu, ważne jest również rozpoczęcie dyskusji o warunkach infrastrukturalnych i finansowych umożliwiających jej realizację.

„Suwerenność żywnościowa rozumiana jako możliwość decydowania o produkcji i konsumpcji żywności, to także prawo do żywności zdrowej, lokalnej oraz produkowanej w sposób sprawiedliwy społecznie i odpowiedzialny ekologicznie. To kwestia zarówno naszego bezpieczeństwa, jak i solidarności z rolnikami i rolniczkami” – czytamy w dokumencie.

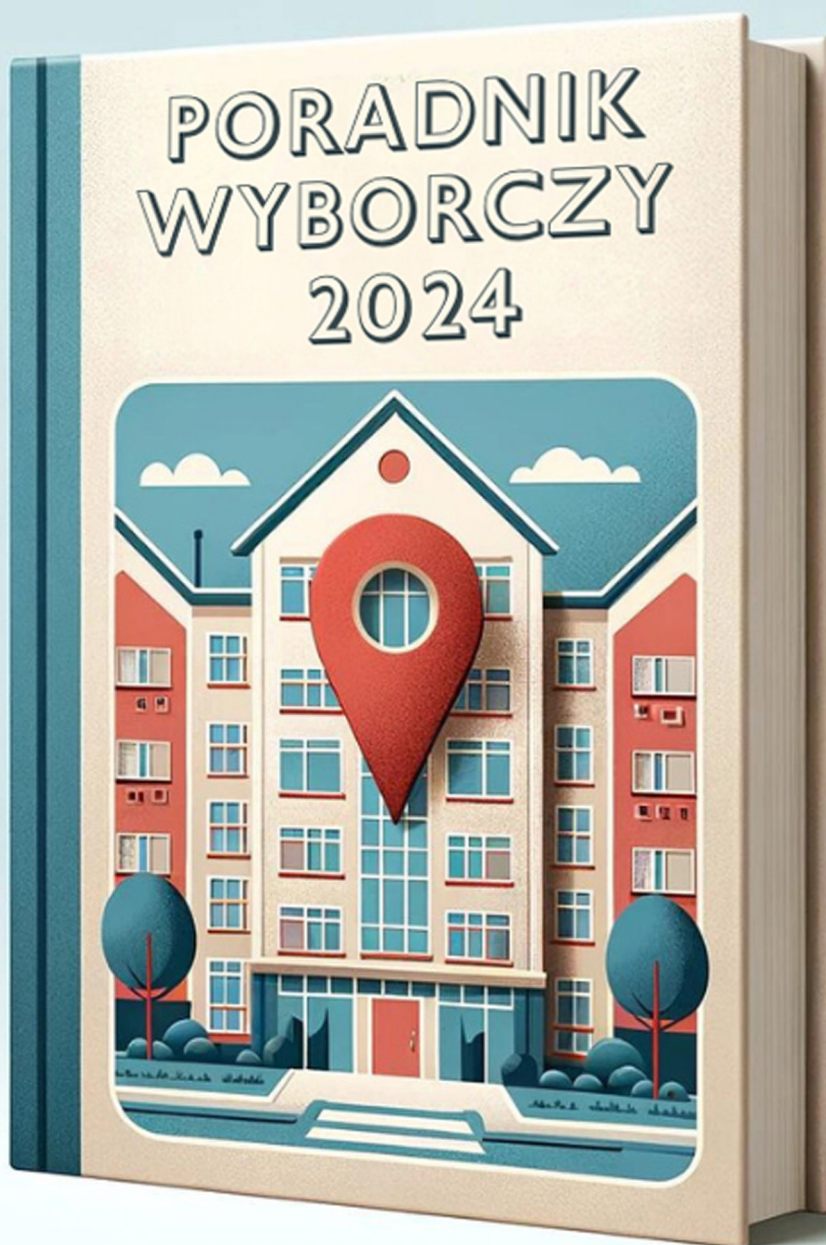
Autorzy Apelu przypominają, że złożona sytuacja międzynarodowa i rywalizacja o dominację ekonomiczną na globalnej arenie sprawiają, że musimy inaczej myśleć o naszym bezpieczeństwie żywnościowym i dążyć do ograniczenia swojej zależności od czynników zewnętrznych na każdym etapie – począwszy od produkcji żywności, jej przetwórstwa, przechowywania, transportu, a skończywszy na dystrybucji i sprzedaży. „Włączenie bezpieczeństwa żywnościowego i suwerenności żywnościowej do lokalnych polityk publicznych to także szansa na przywrócenie równowagi na rynku spożywczym i poprawę sytuacji dochodowej małych i średnich gospodarstw rolnych”.

„Samorządy mają do odegrania niezwykle ważną rolę we wspieraniu polityki żywnościowej poprzez tworzenie ram i przestrzeni, które umożliwią bezpośrednią współpracę rolników i konsumentów, propagowanie wiedzy na temat żywności i jej produkcji, tworzenia i korzystania z krótkich łańcuchów żywności oraz pokazywania korzyści z nich wynikających. Polityka żywnościowa powinna być ważnym obszarem współpracy miast i obszarów wiejskich, w tym tworzenia metropolitalnych partnerstw żywnościowych” – czytamy w Apelu.

Więcej

(epe)

Na podstawie portali informacyjnych i stron internetowych miast.

... wszyscy mamy

#WSPÓLNE SPRAWY

ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

UNIA
METROPOLII
POLSKICH
IM. PAWŁA ADAMOWICZA

ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

Samorząd Miejski

Miesięcznik wydawany przez Związek Miast Polskich.

Redakcja:

Redaktor naczelna: Ewa Parchimowicz,
Joanna Proniewicz, Hanna Hendrysiak
Oprawa graficzna, skład: Krzysztof Paczyński

Adres wydawcy i redakcji:

ul. Robocza 42, 61-517 Poznań,
tel. 61 63 350 54, fax 61 63 350 60
e-mail: redakcja@zmp.poznan.pl
www.miesta.pl